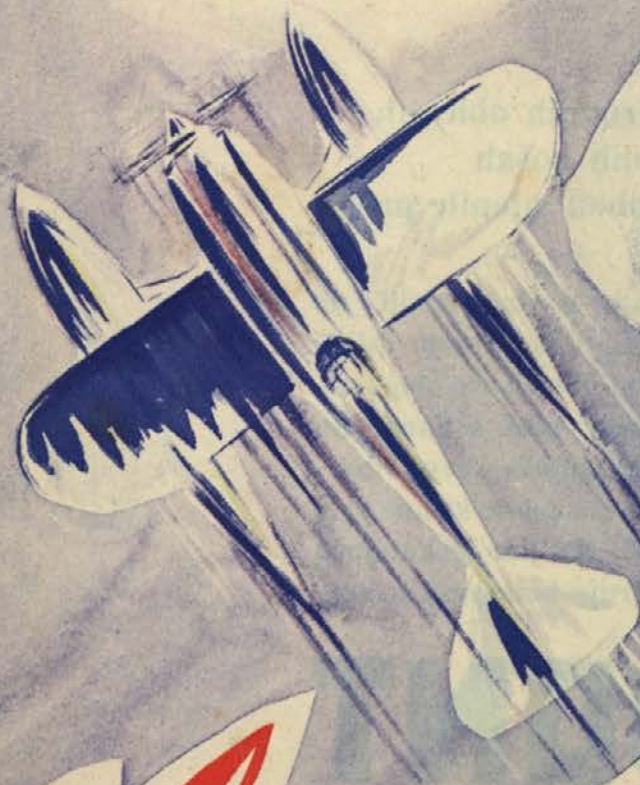

Postrina plačanca v gotovini.

1937

ilustracija

Govori se o Jugoslaviji ...

... o lepih narodnih običajih
... o živopisanih nošah
in krasnih zobeh njenih prebivalcev!

Kdor pripoveduje o Jugoslaviji ne pozabi pripomniti, kako imajo Jugoslovani lepe zobé. Stotisoče Jugoslovancev neguje svoje zobé s Sargovim Kalodontom. Osvežujoča pena Sargovega Kalodonta ... zobne kreme prekrasno čisti zobé, da jim lesketajočo belino, a usta varuje bolezenskih kali.

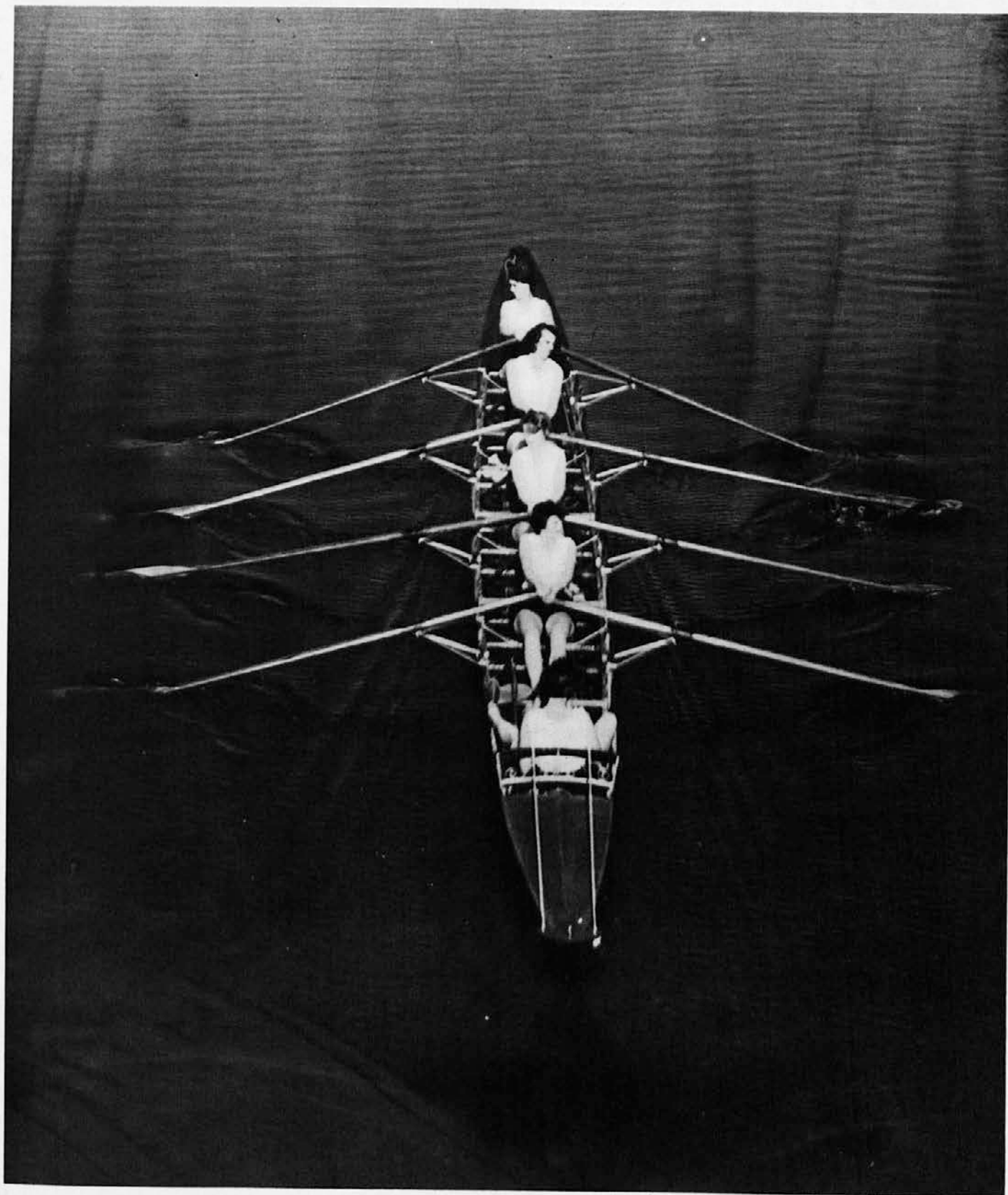
SARGOV

KALODONT

ohranjuje zdravje in lepoto zob.

ILUSTRACIJA

ŠTEV. 7 / 1931 / LETO III. / LJUBLJANA, KOPITARJEVA UL. 6 / TELEF. 2549 / ČEK. RAČUN 12,587
NAROČNINA LETNO 100 DIN / POLLETNO 55 DIN / ŠTEVILKE PO 10 DIN / INOZEMSTVO LETNO 120 DIN / AMERIKA 3 DOL.

Poletje.

VSEBINA:

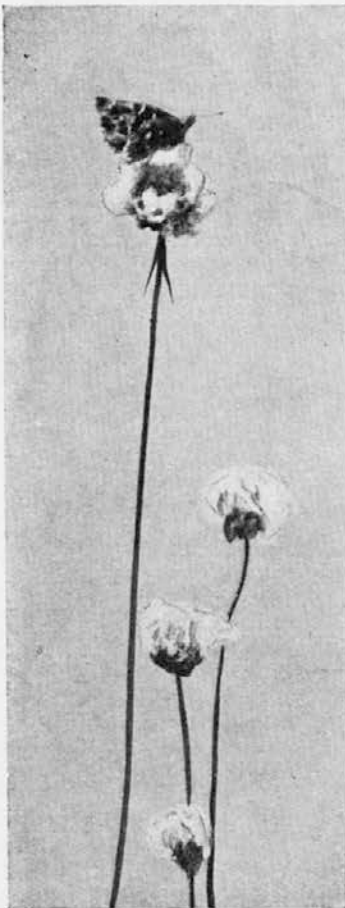
Poletje	217
Metulj v legendi, v naravi in stekleni metuljčnici (B. Orel)	218
Na sportni univerzi (Drago Ulaga)	221
Z bešejske umetnostne razstave v juniju 1951 (R. L.)	224
Slovenska vas — muzej	225
Za našo gospodinj	227
Slovensko letalstvo	229
Cilji Aerokluba	250
Ali je Ljubljani letališče potrebno? (Dr. Stane Rape)	251
Novi motivi (France Krašovec)	252
Naši zrakoplovi in njih tehnično delo (Ing. Anton Kuhel)	254
France Tratnik — petdesetletnik	255
Iz Narodnega gledališča v Ljubljani	256
Zeniteo Yussufa Khana. Roman (F. Heller)	258
Iz vsega sveta	240
Moda in film	244
Biološki oddelek pri Ufi	245
Charlie Chaplin: »Luči velemesta«	246
Grafološki kotiček	246
Iz moderne arhitekture	247
Romantična arhitektura	248
Slovenske zračne linije	250
Novo knjige	251

Naslova slika na ovitku: M. Bambič: Ikarus (akvarel)

Metulj v legendi, v naravi in stekleni metuljčnici

Boris Orel

1. Waldemar Bonsels in Aleksej Remizov

Ob toplih poletnih dneh leta mali metulj debeloglavec po livadah

Narava s svojim nebeškim rodod je vsekdar tisto vsemogočno in živo srce, tisto veličastno in skrivnostno svetišče, v katerem se zateče in zabliči človek, ki v svojih krogih ne najde odrešilnih odgovorov na praveča vprašanja zemeljskega bitja in žitja. Knjige nas uče: Harmonija je eden izmed temeljnih zakonov ustroja našega sveta. Od kod potem nemir in blodnja človeka, večno ginevanje in porajanje stvari in odkod smrt, ta temna usoda zemeljskega reda? In nam knjige razodevajo: Človek in narava ne bosta nikoli dosegla absolutne harmonije v življenju, kajti vsak trenotek posega vanj svet s svojimi motnjami in neprenehljivim razpadom. Pa se izjasni nekaj bistveno novih točk k zakonu o harmoniji, namreč: Da sta harmonija in trajanje takorekoč identična ne samo v kozmičnem, temveč tudi v zemeljskem življenju, da absolutna harmonija znači mir in statiko, stremljenje po harmoniji pa razvoj in dinamiko. Da nemir, ta grozna giblivosť življenja, izvira prav iz tega vedno rušenega stremljenja po popolnosti, in da je smrt, ki preži na koncu vsakega

življenja, nujna posledica nedostatnosti tega stremljenja. Toda človek in narava. Kolikšna razlika! Kolikšna razlika med nemim, navidez suhoparnim, pa tako ubranim in po strogo usmerjenem tempu plešočim življenjem metulja in življenjem človeka-misleca, ki ima zgoraj razodetje najvišjih resnic, spodaj prepade, nad katerimi nenehoma boči mostove. Pri metulju: preprostost, življenje zaradi življenja, samoohrana. Pri človeku: razvoj duševnega življenja, kulture, življenje radi interesov, zamočanost, nečimurne želje. Pri metulju: življenje v določenem krogu, pri človeku: življenje iz kroga v krog, večno prestopanje iz risa v ris, kot pravi pesnik. To je tisto: narava in vse stvari v njej imajo v svojih življenjskih krogih oporiščne točke, imajo ravnovesje, ki ga človek nima. Človek ima interesne sfere, žival pa jih mimo samoohranitvenih nima. Človeka vsi viški raznih kultur niso pomirili, nasprotno, do kraja so porušili ravnovesje, ki ga postavil iz razumskih dognanj svoje dobe. Ta človek, ki ga velike resnice razumskega sveta niso potešile, daje v našem času prostora mislim vrnitve k naravi. Kajti v njej more doživeti in občutiti življenje v vsej naivnosti in primitivnosti pa brez vsakršne nalomljenosti. Radi teh misli je prišel v neko napeto stanje s civilizacijo. (Povojne umetniške generacije!) V večini slučajev je temu človeku ime — romantik. Romantik išče tujine in daljine. On se ne kladi rad in mnogo samo po zgodovinski preteklosti, temveč tudi po tujih kulturah sedanosti ali pa tudi po skritih življenjih živali in rastlin, ki so svet zase.¹ Sodobna romantika: idilične sanje in satirični odpor. Nihče v svetovni literaturi pa ni tako značilen v teh tendencah nove romantike kot nemški pisatelj Waldemar Bonsels. On je idilik in satirik, humorist, ljubitelj življenja in spoznavalec Boga v naravi. Ob njegovih knjigah o živalih, »Nebeški rod«, »Prigode čebelice Maje« pa še ob »Potovanju v Indijo«, se spomnimo, da so romantiki vseh časov — Cervantes v »Pogovorih psov Scipija in Berganza«, E. T. A. Hoffmann v »Mačku Muriju«, Tolstoj v »Nožu za platno« in razni pisatelji v pravljicnih igrar in basnih in črticah (Pocci, pri nas Stritar, Valjavec, Kette in še drugi) primerjali bistvo človeka na živalih kot naivnih bitjih, ki stoje izven človeškega življenja (Mahrholz). »Prav to, toda z manjšim srdom in z večjim idiličnim humorjem dela moderni romantik Bonsels, če v »Nebeškem rodu« opisuje prigode in odrešitev nežnega vilinskega škrate in pri tem na čudovit način oživi gozdni travnik in njegove prebivalce.« Ta gozdni travnik, njegove živali in rastline imajo srce in dušo, ne morda slabo kopijo človeške, kot so jo polne mnoge sodobne pravljice, marveč prav svojo, samobitno naravno. »Iz okvira srebrnih prigod vilinskega škrate čudovito lepo stopajo v ospredje karakterji živali v trpljenjih in dejanjih, v boju in ljubezni, nad celo pripovedstvo pa, ki redko najde sovrstnice v svetovni literaturi, visita velika dobrota in vesoljna pobožnost.

Waldemar Bonsels

Preteklost v teoriji, v romanu, čudno, eksotično okostje narave v resničnem, praktičnem življenju, to je Aleksej Remizov, ruski pisatelj v Parizu. Njegova »Olga« (velik odlomek iz te povesti »Na sinjem polju« izda v oktobru Jugoslov. knjigarna v prevodu M. Jarca) pokaže v vsem romantika, ki v obliki starih ruskih kronik in iz velike idile starega sveta oblikuje čudovito postavo

¹ Iz Mahrholza: Deutsche Literatur d. Gegenwart.

SOLNČNE PEGE

odstranjuje hitro in brez sledu „CREME ORIZOL“ Dobiva se povsod

DEPOT: COSMOCHEMIA, ZAGREB, Smečiklasova ulica 23

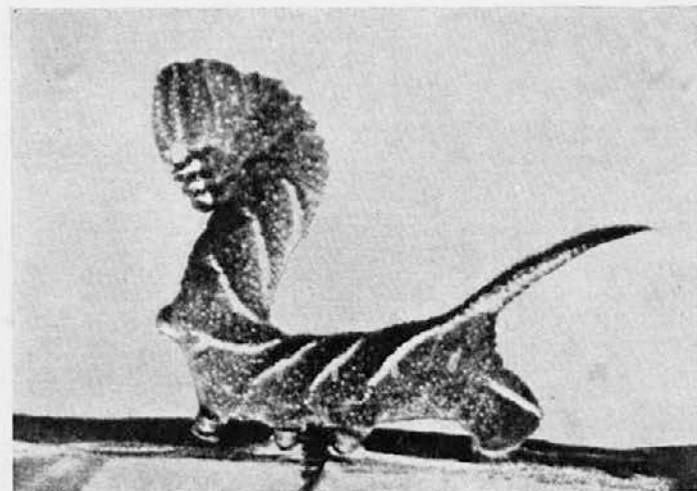
Metulj samec *Aura* je toplo pomladno noč prespal na narcisi v ortu

doraščajoče deklice, katere usoda se vije iz realne domačnosti kmečkih dvorov v sanjski svet prikazni. Vse njegove pisane stvari so že pol-pravljica. Vseskozi se tudi iz njegovega zasebnega življenja razvidi neko stremljenje po pravljicnih videzih, po kulisah narave, ki naj bodo branik nasproti dinamiki velemestne tehnizacije. Aleksej Remizov z posebno ljubeznijo in vnetostjo piše pisma v obliki starih slavnostnih tekstov, svoje stanovanje ureja v podmorsko kraljestvo, ki je opremljeno z vso imitacijo podmorskega živalstva in rastlinstva. Slednje govori o njegovem nagnjenju do eksotizma, do tujine in daljine, toda ali niso take oznake preslabotne in mnogo prepovršne, da bi izvirtale pravzroke takih početij modernega romantika v velemestu? O tem še ni pri nas nihče pisal.

Eksotizem v romanu in potopisu pa je suh, reporterski, je slaba umetnost, če ga pisatelj ne umè vezati z mitosom in z vsem pojočim osrčjem narave (prim. izredno slabi potopis ing. F. Lupše v izdaji Vodnikove družbe!). Eksotično okostje narave v domovanju. A. Remizova: ali ga ni morda storil in izsanjal isti pošastni sen iz noči, ki oblikuje in oživlja v pravljicah, legendah, baladah in povestih starodavne mitične svetove demonov in vilinskih prikazni?

2. Takrat, ko so metulji v gostih rojih leteli preko Petrove gore...

Legenda pripoveduje, da so metulji stvorili nedelje. Ko je Gospod sedmega dne počival, je ustvaril sebi v veselje in oddih metulje. Vzel je jutranjo zarjo, opoldanski ogenj solca, večerni blesk in nočni sij. Rumene metulje je ustvaril zjutraj, plave opoldne, rdeče zvečer in temne s svojimi lunastimi in zvezdnatimi progami po noči. In ko je zemeljski prostor posejal in poslikal s cveticami, je

Podoben je bajnemu bilju, ta stvor iz sfinksa in kentaura

Šport je veselje

tako dolgo, dokler se telo ne utruji. Vse lepote narave, katere razveseljujejo pešca v začetku po ovanja, ne učinkujejo več, kadar duh in telo opešatata

Ne podajajte se na noben izlet, niti na dopust brez PALMA pod etnikov načevljih. Pri vsakem kilometru, ki ga na PALMA podpetnikih prehodite, se boste radi spomnili našega nasveta.

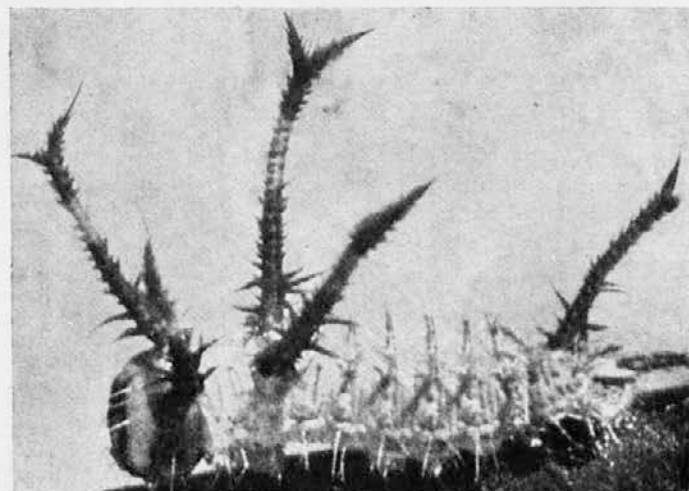
PALMA omogoča elastično hojo, ščiti noge in čevlje in Vas ohrani svežega ter vselega.

PALMA gumi podpetniki povečajo veselje pri športu.

Domač proizvod

takoj postavil v zračni prostor pestrobarvni svet metuljev. Cvetlice zgoraj in cvetlice spodaj. Cvetlica pogleduje metulja in metulj cvetlico. Sklenjeno je bilo večno prijateljstvo. Legenda pripoveduje dalje: ti metulji so bili rojeni ne da bi preje šli skozi nižje življenje gosenic ob zelju in listju. Prvotno so v polni lepoti izleteli iz božjih rok. Ko je bil potem svet v teku, je Najvišji tudi za me-

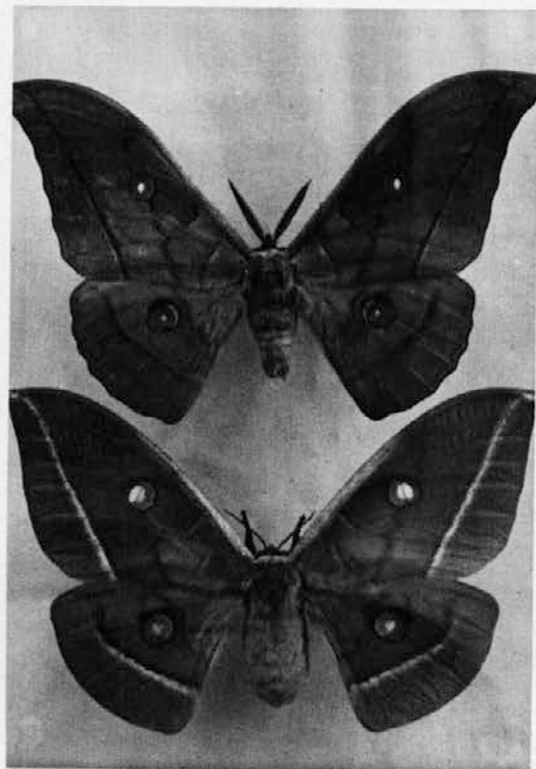
Čisto mlada težko oborožena gosenica *Brahmaea* s celim arsenalom trnja, las in rogovja

Metulje v naravi fotografirati je težko

tulje izmislil posebno nalogo: oni morajo nesti jajčeca. Iz jajčec smuknejo gosenice in kar je nekoč Gospodova roka storila v čudoviti igri, so zdaj opravljale gosenice in njihove preobrazbe, zapredek, iz katerega vzleti ob pravem času metulj.

Tako legenda, ki pri različnih narodih kroži v različnih oblikah. Toda odzvoka njene fabule še ni konec in njen duh živi v živalskih pravljicah in v številnih knjigah o življenju metulja, Friedrich Schnack, Bengt Berg, Paul Eipper, Henry Williamson, pri nas: Fr. Erjavec itd., to so imena mož, ki jim je tuja vsaka šolska prirodoslovna modrost, ki življenje metulja zatemni, ne pa

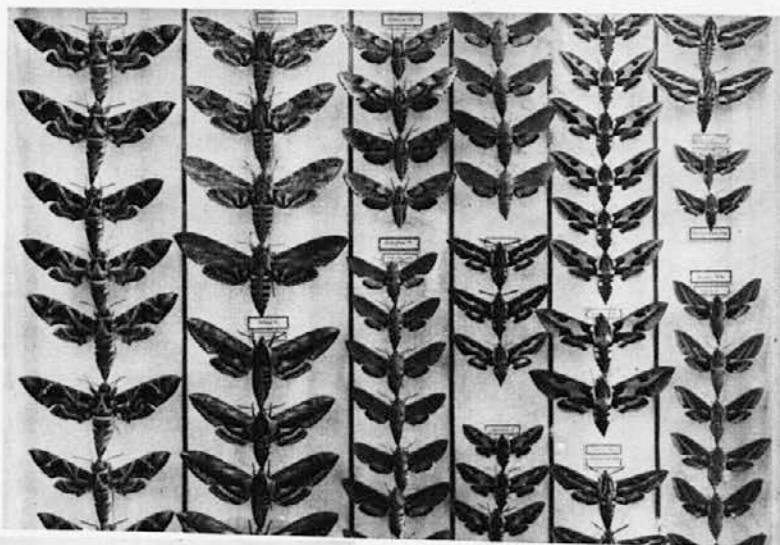
Aleksej Remizov, eksotični ljubitelj in opisovalec narave

rjo poslikana. Na zadnjih perotih nosi barvnat spomin na gosenico: med črnimi pasovi tli rdeč svit — propadna svetloba somraka. Ze zdavnaj ga poznamo. Belolasi učitelj, ki je v času mojih otroških

Nadaljevanje na str. 223

Levo: *Yamamai*, največji naš metulj, ki se je priselil pred 70 leti iz Azije.

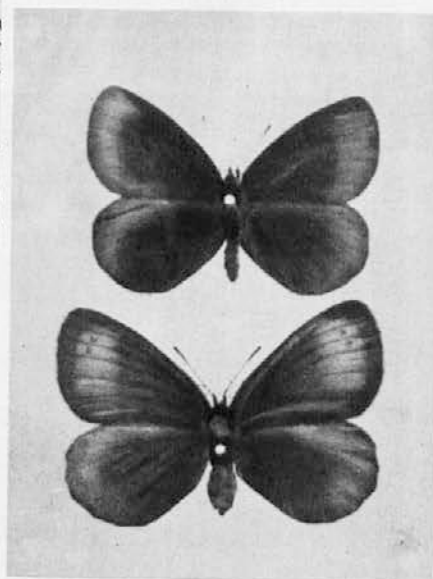
Slike metuljev so posnete po zbirkah g. R. Rakovca

Zbirka somračnikov

3. Krila nočnega metulja nad nagrobnim kamnom. (Villiers)

Mlečkov večtec: nočni metulj, hiter pilot, hitrejši od lastovke, Preko večernih cvetlic vrši nalik puščici. Po dnevi pa si kakor vsi ponočni metulji ne more pomagati: vročina ga upeha. Ko napoči somrak, ga nikakor ne moreš pridržati. Pustimo ga, naj leti: lačen je in željan ljubavnih pustolovščin. Rjavkasto-olivna je njegova perotna mrena in s svetlorjavo senčno

Ledeničar (Erebia triglavensis) živi le v triglavskem pogorju

Pogled na osrednje poslopje in plavalni bazen berlinske visoke šole za telesno kulturo

Desno: Gimnastika

Vesela trojica na oddihu. V sredi Drago Ulaga

Na sportni univerzi

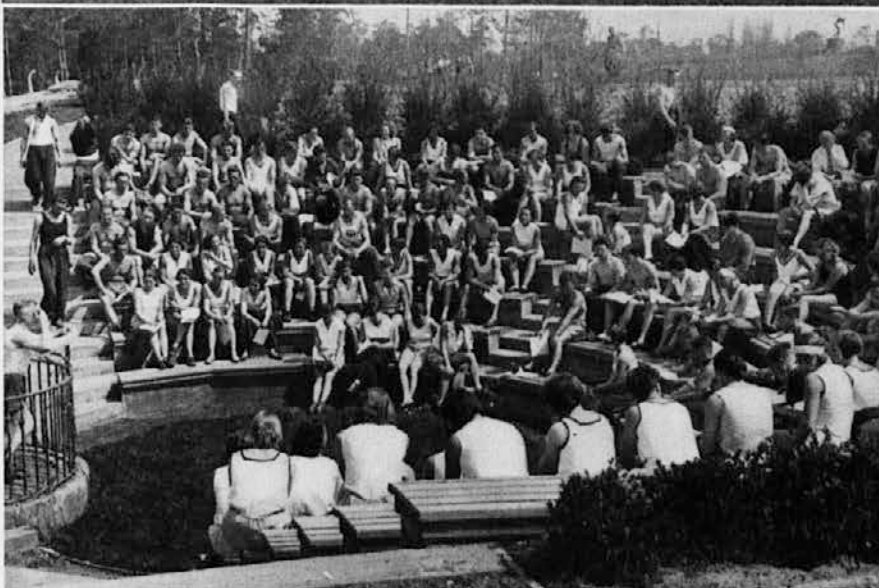
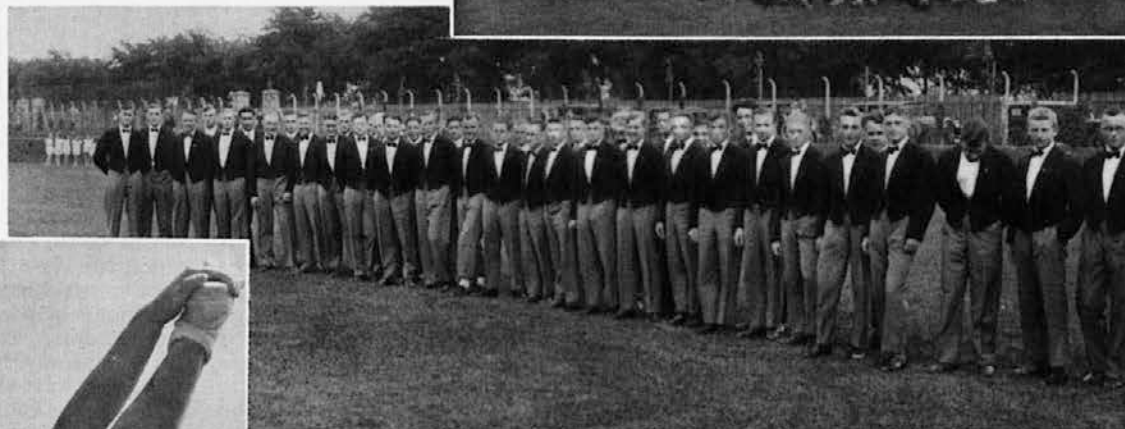
Drago Ulaga

Ko sem prvič držal v rokah vožni listek za 720 Din, na katerem je bilo natisnjeno Ljubljana-Berlin, Anhalterbahnhof, sem bil čudno nemiren. Kakšen je Berlin, kako bo na sportni univerzi, kakšna bo nova družba — vse to mi je šlo na vožnji skozi srce in skozi možgane in v duhu

Desno: Dijaki v šolski uniformi

Spodaj: Skok

Spodaj desno: Predavalnica na prostem

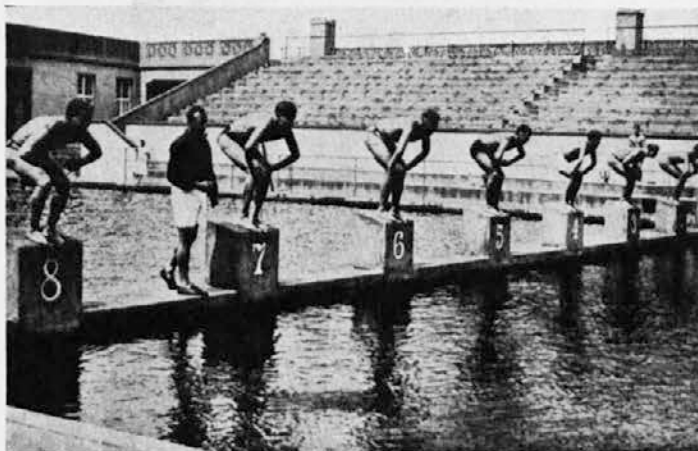
Dijakinje pri zabavi: Ubogi Amor!

sem gledal morje ogromnih hiš, tisoče luči in kolone avtomobilov. Ko se je začelo po drugi noči vožnje svetlikati in ko je ura kazala, da se bližamo štirimilijonskemu mestu, sem zagledal neizmerno ravnino, žitna polja, borove gozdiče, mlino na veter, pogosta jezera in vedno več tovarn. Da, teh je bilo vedno več in vedno več lesenih hišic, s socialističnimi ali nacionalističnimi zastavicami okrašenih, kjer uživajo meščani svoj skromni weekend.

Kje je stadion? To je bilo prvo vprašanje v Berlinu in vljudni policaj mi je svetoval podzemsko železnico. Pol ure vožnje pod zemljo in nad hišami mimo zoološkega vrta in skozi Charlottenburg in prikazala se je zelena planota: Deutsches Stadion in Deutsches Sportforum. Ogromen je ta stadion, kameniti sedeži obrobajo zeleno polje, vmes je črno tekalnice za atlete in strmo dirkališče za motorne dirke. Na eni strani 100 m dolga plavalnica, na drugi tribune za konjske dirke, igrišča za to in ono in zadaj dolgo nizko poslopje z zlatim napisom: Deutsche Hochschule für Leibesübungen. Ko sem si vse to ogledoval, je že hodil z menoj Hermann, moj prvi nemški prijatelj, sedaj asistent na inštitutu za telesno kulturo na hamburški univerzi. Skupaj sva dobila sobo v kolegiju in skupaj sva se pripravljala na sprejemni izpit.

Lahko je priti v Berlin ali teže je postati »studiosus rerum gymnasticarum«, zakaj ne zadostuje ti le matura, zahteva se tudi izpit iz telovadbe, lahke atletike in plavanja in končno stroga zdravniška preiskava. Ko sem izvedel, da je nad sto kandidatov prijavljenih in da jih bodo sprejeli le 35, tedaj sem se zavedel vse resnosti položaja in tekmoval sem z voljo kakor še nikoli prej in nikoli pozneje.

Dober teden pozneje je imel že vsakdo izbrane predmete, ki jih bo v prvem semestru obiskoval in z indeksom

Plavanje: pred startom

v rokah smo začeli zbirati podpise. Študij sam je zelo obsežen; poučujejo 30 panog telesne kulture, različnih predavanj s seminarji pa je okrog 40. Na praktične vaje

polagajo veliko važnost, saj obsegajo skoro polovico vsega študija. Celotni učni načrt obsega štiri velike skupine:

1. praksa (vse vrste sporta),
2. zdravoslovje,
3. vzgojeslovje,
4. upravoslovje.

Vsak slušatelj je dolžan, da se v letih študija seznanj z vsemi panogami sporta. Iz važnejših disciplin, to je iz gimnastike, lahke atletike, boksa, orodne telovadbe, plavanja, rokometu, nogometu in drugih iger mora napraviti izpite. Prvi trije semestri so namenjeni zlasti anatomiji, fiziologiji in vedi o konstituciji telesa. Tudi prvi izpit, ki ga lahko delate koncem tretjega semestra, obsega samo zdravstveno skupino.

Navidezno čisto drugo polje je vzgojeslovje: profesor Spranger predava o filozofiji, dr. Sippel o sportni psihologiji, prof. Holz o sportni metodiki itd. Zelo zanimive so psihološke vaje, kjer se preizkuša reakcija živčevja, duševna in telesna utrujenost in podobno. Pester študij odgovarja pisani nalogi, ki jo ima učitelj telesnih vaj v praksi. Na oko mora znati presoditi človeka ali je sposoben za plavca ali za tekača, za igralca nogometu ali za orodnega telovadca; ali prenese njegov temperament dolge proge ali je počasen ali hiter, ali je borben, vztrajen, resen, ali je statične ali dinamične nature, ali dopušča njegovo zdravje večje napore in podobno. Skratka, profesor telesnih vaj mora poznati svoj objekt, t. j. človeka z duševne in telesne strani. Poleg običajnih predmetov najdeš v učnem načrtu tudi glasbo in narodne plesse, sportno žurnalistiko in modeliranje, govorniški seminar, hockey in rugby — sploh vse panoge sporta in pomožne vede.

Pri teku

Sportna univerza razpolaga s številnimi igrišči in bazeni, z moderno opremljenimi stavbami, sploh z vsem, kar je potrebno. Berlinska medicinska fakulteta nudi svoje inštitute in deloma tudi profesorje. V znanstvene namene služijo razni laboratoriji, kakor antropometrijski, rentgenološki, fiziološki in psihološki, ki so nastanjeni v bližini stadiona. Namen berlinske visoke šole ni le ta, da izšola akademske sportne učitelje, njena naloga je v usmerjanju in poglobljanju sporta. To delo vrše profesorji z izdajanjem revij in s pisanjem knjig.

V najkrajšem času si je pridobila berlinska visoka šola za telesne vaje svetovni sloves. Obiskujejo jo teden za tednom razne študijske komisije iz Anglije in Amerike, iz Japonske in Afganistana. Med slušatelji so zastopane najrazličnejše narodnosti od Indijcev do Albancev. Inozemske vlade razpisujejo štipendije za sportni študij in Bolgarska n. pr. je poslala v Berlin kar štiri akademike. Tudi Slovenci smo v »Sportforumu« že poznani; bivša »Jugoslovanska Orlovska Zveza« je poslala v zadnjih letih v Berlin štiri akademike, ki so napravili nekaj semestrov. Vseh slušateljev je okrog 350, med njimi tretjina žensk. Skoraj ves dan imajo na sebi belo sportno obleke — ali, če je hladno, moder površnik za trening. V kratkih hlačkah zahajajo fantje zagorelih postav in krepkih udov v predavalnico, katero krije nebesna modrina. Vtis sproščenosti imaš, če vse to opazuješ in ne hote se spomniš antičnih gimnazij.

»Treniraj in študiraj.« je geslo sportnika študenta, to zahtevajo tudi pogoji za diplomski izpit, ki ga delaš koncem sedmega in osmega semestra. Najprej moraš oddati diplomsko delo, v katerem obravnavaš neko sportno vprašanje iz tehnike gibanja, ali iz zgodovine telesnih vaj

ali iz estetike in podobno. Moja naloga n. pr. je bila primerjava naravnega telesnega kretanja kakršno vidimo v sportu z stiliziranim kretanjem starih prostih vaj in orodne telovadbe; to vprašanje sem moral obdelati z zdravstvenega in estetskega vidika in rezultat je pokazal, da so velike prednosti v naravnem kretanju. Ustmeni izpit se dela iz devetih predmetov, praktični pa iz popularnejših vrst sporta. Poleg tega mora vsak absolvent dokazati izredne sposobnosti v disciplini, ki si jo sam izbere. Pri tem izpitu so mere tako visoke, da ga ni Jugoslovana, ki bi mogel doseči v plavanju ali v lahki atletiki red »prav dobro«. Jaz sem si izbral orodno telovadbo, katero sem v prejšnjih letih veliko gojil.

Kdor gre v Berlin, ta mora delati — in čim več dela, tem večje praznine se mu odpirajo; to je lepota vsakega študija in tudi sportnega. Slušateljsem je na razpolago bogata knjižnica, ki obsega čez 10.000 raznih del za sportni študij. Praktični pouk dopolnjujejo razni rekorderji, ki so od časa do časa povabljeni v »Sportforum«, da kažejo svojo tehniko in svojo metodo. Pogosto se prirejajo tudi ekskurzije; bili smo na olimpijadi v Amsterdamu, obiskovali smo vse važnejše sportne prireditve, o Božiču smo hodili na Tirolsko k smuškim kurzom. Vsega je enkrat konec in tako tudi sportnega študija na zelenih tratah med Charlottenbourgom in med Spandauom. Le škoda, da je Berlin tako daleč...

Nadaljevanje s str. 220

let stanoval v isti hiši, mi je razkazal raznovrstne mlečkove vešče. Na trepetajoči gubasti roki starčka je sedel in njegova krila so drgetala. Tako zaljubljen je bil učitelj v svoje ponočnjake, ki jih je gojil vsako leto, da sem v svojem otroškem čuvstvanju veroval, da je njegova duša po njegovi smrti odletela v onostranstvo na metuljastih perotih ponočnjaka; kajti on je umrl nekega poletnega večera malo po solnčnem zahodu, ob polni luni, ki je bolnikom nevarna, ponočnjake pa draži k divjemu vzletu. Skozi temo, nad katero so se vžigale zvezde, vršijo mlečkovi veščeci, z njimi pa stari metuljar: kajti človek bo po neki davni besedi v to izpremenjen, kar je. (Prosto po Fr. Schnacku: Im Wunderreiche der Falter.)

4. Drama v juniju ali najgroznejša realnost metulja.

Grmovje v solncu. Grem mimo in pogledam: belozelene gosenice se plazijo po listih. V marcu so samice prilepile svoja jajčeca na veje. Toda: saj ne bo mnogo iz teh gosenic: najezdniki so šinili preko listov. Ne brenče, so brezglasni. Vohajo in tipajo. Gotovo so samice, ki bi rade odložile jajčeca. Kako nepredvidna je neumna gosenica, ki se izpod listov drzne daleč naprej v nepoznanost, kjer prežijo njeni smrtni sovražniki — najezdniki. Naj bi ostala skrita v goščavi. Najezdnik priplava in obstane lahko nad njo. Obraz k obrazu. Temno telo grozi. Velikanski strah prešine gosenico, njen tenki čut je zaznal za bližino flibustirja. Toda prepozno: prozorne peroti najezdника javljajo usodo gosenice. Z bliskovito hitrostjo se usede najezdnik na obraz gosenice in z dolgim leglom zadene ob drugi prsni odsek gosenice ter ga zapiči globoko v njeno meso. Skozi lasasto cev legla-bodala polzijo jajčeca v živo gnezdo. Gosenica skuša, da se nasilnice z vso silo otrese. Ali zaman! Samica trdno sedi in se ne premakne prej, dokler ni svoje temno in grozno materinsko delo izvršila. Gotovo. Bodalo je izvlečeno iz rane, najezdника ni več. In tedaj, po odletu smrtnega sla, ki je med bitje gosenice in življenje bodočega metulja postavil nepremosljivo mejo, pade gosenica na svoj list nazaj in se vede, ko da se ni nič pripetilo. Nadaljuje svoje staro življenje: žre, se plazijo od lista do lista, žre, se iztrebi in žre. Dan na dan. Gosenica brez slutnje. Potem napoči dan, ki pomeni konec dobe gosenice: ona postane zapredek. In doba zapredka poteče. Toda metulj ne dozori v mračni stanici. Nekega jutra prevrtajo pergament temne glave žuželk: vihraj roj novih najezdnikov odbrenči iz izposojene, prevarane in umorjene matere.

To je tragedija gosenice, metulja. Milijonkrat in mnogoterno se odigrava v velikem, lepem metuljčjem letu.

Tragedija? Boljše: neizprosna vodoravnost vesoljnega reda... (Prosto po Fr. Schnacku.)

**KOLINSKA
TVORNICA (IKORIJE)
LJUBLJANA.**

**OKUSNA
IN ZDRAVA
JE
KOLINSKA
KAVA**

Louis Adamič, Slovenec z Grosupljega, ki je zaslovel v ameriških književnih krogih z zgodovinskim delom o ameriškem delavskem gibanju »Dynamite«

Z velesejske umetnostne razstave v juniju 1931

Jože Gorjup: Florentinka. Olje, 1931

Deseti in ob-
nem jubilejni ve-
lesejem v Ljub-
ljani je letos po-
leg drugih po-
sebnih prireditev
organiziral tudi
IV. umetn. raz-
stavo, ki je imel
nje vodstvo in
aranžma prof. Iv.
Va v potič. V
paviljonu K se je
zbralo lepo šte-
vilo del naših prv-
vih umetnikov,
večinoma pa le
mlajših, dočim je
bilo izmed starejš-
ih zastopanih le
malo imen. Raz-
stava je dala prav
slično kakor ona
Vseslov. gasilskega kong-
resa 1930 dober pregled
naše likovne umetnosti v
l. 1930-31, žal jo je pa ka-
zilo precejšnje število di-
letantskih in amaterskih
del, ki so prikrojena oku-
su publike, narejena le
za prodajo. Izmed prvo-
razrednega kadra razstav-
ljenih umetnin nam je pač
v prvi vrsti omeniti dela
Fr. Kralja in Jožeta
Gorjupa, ki sta zanesla
v prireditve veliko sveže-

Paviljon K, v katerem je bila prirejena letošnja umetnostna razstava

ga in mladega temperamenta, Francè z nepričakovano stilistiko svojega novega barvnega in formalnega iskanja, Gorjup pa z resno problematiko slikarskega gledanja. Oba sta razstavila tudi skulpture, Gorjup vrsto aktov, ki izdajajo slikarski koncept statuaričnosti. Tone Kralj je razstavil »Portret moje žene« in veliko kompozicijo »Salome« (olje 1931). Izmed kiparjev je brez dvoma prednjačil France Gorše z nekaterimi starejšimi deli, ki nosijo svoj pečat, v mlajših se še ni znašel. Med ostalimi imeni

France Gorše: Portret Bogomir Magajna. Mavec, 1931

France Kralj: Rodbinski naslednik. Olje, 1931

bi bilo omeniti Karla Jiraka iz Ptuja, ki po barvni in snovni idiliki ni daleč od nekaterih Hrvatov in Dunajčanov, »Domov« je bila izmed njegovih najboljša podoba; Miho Maleša z eno letošnjo monotipijo, Alberta Sirka, ki sicer riše in slika čisto vstran od današnjega dne, nekaj akvarelov Ivana Koša iz Maribora v zelo lepi izvedbi in občutju, Niko Pirnata z vrsto risb v manj prepričevalni, kot rutinirani obliki in še tega in onega.

Izmed ostalih bi z izjemo Mirc Pregljeve ter Anice Zupančeve, ki pa nista dali nič važnega, pri strožji izbiri najbrž niti eden ne prišel za razstavo v poštev, in sicer ali sploh ne ali pa ne s takšnimi deli, kakršna je bil gledalec topot prisiljen gledati.

R. L.

Slovenska vas — muzej

Fresko slika v stari cerkvi v Ratečah na Gorenjskem

Levo: Stara kmetijska hiša v Zalogu pod Storžičem

Ko nastopi poletje in izgine z gora sneg, sta posebno dve stvari, ki jima meščan, hiteč v prosto prirodo, posveti pozornost: gora in voda. Tedaj se napolnijo vlaki, kopalni in turistovski vlaki in dan za dnem, nedeljo za nedeljo, se ponavlja slika, ki ni nič manj dolgočasna kot breznačajna: ogromne množice ljudi hite na neznano povelje neznanih sil v vodo in na gore. In temu, čemur posvete dotični čas, se pravi telesna kultura, higijena itd. Saj stvar je moderna in prav za prav niti ni toliko napak in gotovo je za nas vse zelo važno, da se goji telesna kultura, ampak križ je v tem vendarle in bi bilo vse v redu, če bi tak človek s telesno kulturo večjidel ne bil brez vsake druge kulture. Ker slabost pojava je pač in bo v tem, da so ga iznašli prav za prav tisti, ki drugega niso bili zmožni iznajti, in če ga je iznašel duh mase, je to pač prva iznajdba, ki jo imamo njej pripisovati.

V sezoni kopalnih in turistovskih vlakov in krajev z internacionalnimi alirami se hodimo torej kopat in na gore in tedaj tudi potujemo skozi naše, slovenske vasi, ki jih seveda tudi gloje črv napredka. Vendar — tedaj imaš malo časa za vas, moral bi tam letovati, jo dalj časa uživati, opazovati, če bi jo hotel tudi spoznati. Mi pa le hitimo skoznje, da pridemo prej do vode, ozir. do vznožja hriba ali še do česa drugega. Domači človek se danes v vasi ne ustavlja, čemu tudi, on je domač, on ni tam ničesar izgubil, njemu je vse to znano iz knjig

in iz tega, ker je domač. On zato hiti v gore, kjer so solnce, prostost, čist zrak in lep razgled. On gre v hribe, ko da je tam stvarno nekaj izgubil in v vodo tudi tako. Vas — ta je zanj zares španska vas.

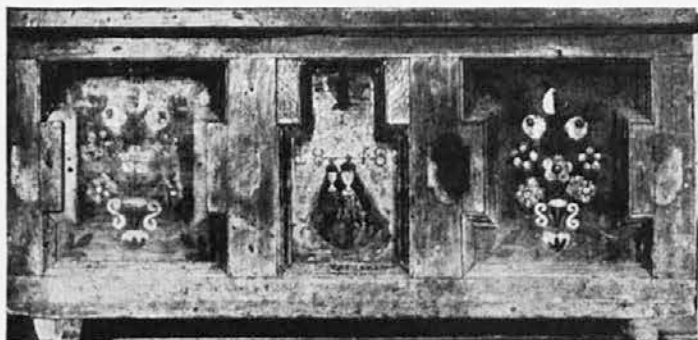
Nasprotno pa tujec nerad leze v breg, čeprav se rajši koplje. Tujec — in tujcev in letoviščarjev je pri nas, tako vsaj pravijo in mislim, da ne lažejo, od leta do leta več. — Tujec ostaja rajši kar pri tleh in pri ljudeh. Tujec je prav za prav neke vrste boljši človek, se reče, njegovo pojmovanje je navsezadnje bolj človeško, dejali bi, da tudi tanjše in pretkano. Tujcu je v takem kraju vse tuje in neznano in novo, on je nad svojim letoviščem navdušen, vzhičen, študira kraj in ljudi, ko se domačin le dolgo-

Znamenje v Zalogu pod Storžičem

Notranjščina cerkve na Krtni pri Dobu

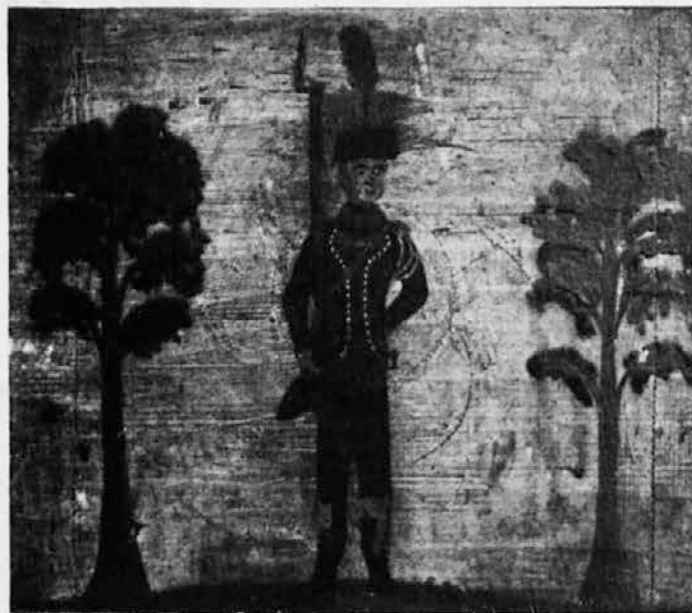
Stara poslikana skrinja iz l. 1818 v Ratečah

časi, kajti le-ta ima morda tu sorodnika, tam sorodnika in je skratka domač. Misliti pa bi se dalo, da je v le svoji sodbi domač in da ne ve resnice, da je tisti idealen domačin, ki mu je domača zemlja z vsakim dnem znova tuja. Tujec pa to ve in postane v takem kraju neverjetno hitro zares domač!

Kajti on ne ljubi človeka edinega in krajine edine, on ljubi vse. Zanima ga stara umetnost, staro blago, narodna noša, steklo, denar, ljudski običaj, trohel svetnik v cerkvi in beneški lesteneec v zakristiji, zanima ga slikana končnica postelje in stara majolika — in na kmetih je te robe vendar toliko. In tujec vse iztakne, on bi bil najboljši muzejski upravnik, toda pomni: upravnik lastnega muzeja, ker javnih ne more prenašati, tujec že najde staro avbo in staro sliko na šipo in zanimivo uro in dragoceno skrinjo, kajti on reče človeku, da se zanima zanje in da takih ni še nikjer videl. In on vam obere vso vas, da dobi del kake garniture, kupi, tujci imajo denar in prijazni so tudi in zanimajo se tudi in ljudje jim dajo — in z njimi gredo vsi ti prelestni predmeti in se nič več ne vračajo. Čemu tudi — domačinu je to itak vse znano.

Danes se imenuje ta tujec pri nas večidel Hrvat, nato Navec, Čeh in po redu. In zakaj vse se ti ta človek ne zanima! In česa ti on ne ve! Kako tudi ne bi vedel, kajti ko vprašaš človeka na vasi, če je bil že kdo domačih tu, da bi kupil onole skrinjo pod streho in tisto staro solnico in poslikana vrata in podobno, tistih domačih, ki bi morali na to narodno blago paziti, ti bo povedal, da o njih sploh nič ne ve.

Slovenska vas je muzej in malo najdeš podobnih po svetu. Skoro vsaka stara cerkev skriva pod belim ometom staro slikarstvo, ki jo pa pusti v miru, če si jo zasledil. Po zakristijah in zvonikih gestikulirajo stari črvivi svetniki z umnimi obrazi. Za velikim oltarjem stoječe oltarne slike so gotovo ena Layerjeva oz. iz njegove šole, ena Metzingerjeva, ena Jelovškova itd. Lesteneec je brez dvoma beneško steklo in v zidu so skriti slopi in kapiteli starih

Francoski vojak. Slika na stranici skrinje iz l. 1812 v Ratečah

Iliša v Zalogu pod Storžičem

gotških oblik. Duh in obraz te umetnosti te spremlja po znamenjih med polji, tam so čudovite stvari doma, v teh kapelicah in križih, spremlja te po kozolcih in zideh, kjer so majhna svetišča. Stari gradovi in poslopja in dvorci so polni slik in stukatur in zavitih stopnišč. Ko pa stopiš v bolj in bolj redke kmečke bajte stare vrste, si kar pred muzejskim oddelkom: izba na stari način, streha po svoje, ognjišče enako, strop iz tramov in v tramu letnica, skrinja tu, skrinja tam, stara omara in postelja, star porcelan, slika na šipo, pozabljen voz pod kapom in tako naprej brez konca. In danes te stvari bolj in bolj odhajajo od nas in naše vasi postajajo prazne. In čeprav smo domačini, to vendar lahko iz dna srca obžalujemo.

SLODENEK

ČE KUPUJEŠ

★

ČE PRODAJAŠ

★

ČE KAJ IŠČEŠ

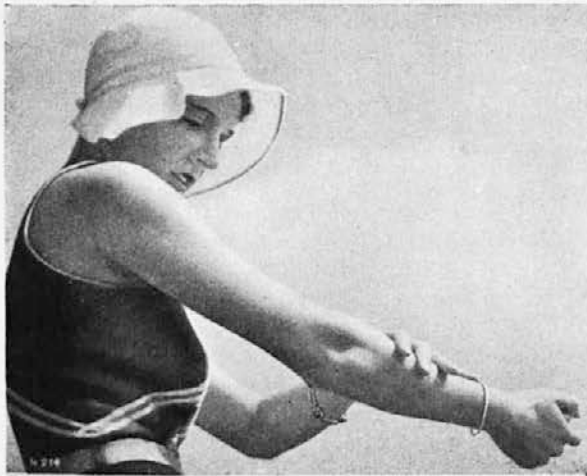
★

OGLAŠAJ V

SLODENCU

USPEH JE ZAGOTOVLJEN

Vadite se **PRAVILNO** kopati na zraku in na solncu t. j. pred so'nčenjem vterite čvrsto svoje telo, in sicer kadar je suho, z

NIVEA-CREME NIVEA-ULJE

(olje za kožo in masažo)

Oboje vsebuje — edino te vrste — Eucerit sestavino za nego kože — oboje zmanjšuje nevarnost solnčarice, oboje potemnuje polt tudi ob oblačnem nebu. Nivea-crème Vas ohlaja ob vročini. Nivea-ulje brani Vas pred hladom ob neugodnem vremenu, a s tem tudi pred prehladom

Nivea-crème: Din 5'— do 22'— Nivea olje: Din 25'— in 35'—
Proizvaja

Jugosl. P. Beiersdorf & Co. d. s. o. j., Maribor, Gregorčičeva ul. 24

Za našo gospodinjo

Snaženje parketnih tal

Dandanes poznamo že zelo različno gradivo (materijal) za izdelovanje stanovanjskih tal. Splošno razločujemo vložena in vlitá tla. Vložena tla so največkrat iz lesa, včasih tudi iz kamenitih plošč.

Vlitá tla so največkrat iz cementa (terazzo in cementni mozaik) ali iz ksilolita (lesni kamen).

Za stanovanjske prostore so najbolj primerna tla zložena iz gladkih deščic, največkrat iz hrastovine ali bukovine. Deščice se druga v drugo tesno spajajo, tako, da ne delajo počí, kjer bi se sicer nabiral prah. Taka tla se imenujejo parket.

Kadar polagajo v stanovanje parket, naj gospodinja pazi, da se uporablja suh les, ker se sicer lahko pojavi tako zvana hišna goba (merulius lácrimans). Ta goba potrebuje za svojo rast vlago; dobiva jo iz vlažnih tal ali

Slika 1. Parketne deščice snaži z jeklenimi ostružki v smeri lesnih vlaken

Slika 2. Z električnim strojem pobira prah z omare

pa iz mokrega zidovja. V takem stanovanju se pojavi značilen duh po gobah. Zelo neprijeten je, pa tudi vdihovanje trosá hišne gobe je zdravju škodljivo.

Različne vrste tal zahtevajo tudi različno snaženje — zato je potrebno, da gospodinja prav dobro zna in ve, kako mora pri čiščenju teh postopati, ker z neprevidnim postopanjem pri snaženju lahko več škoduje kakor koristi, poleg tega pa še mnogo časa zgubi.

Začnimo s parketnimi tlemi. Vsakdanje snaženje je kaj preprosto. Tla pometi z omelom, z volneno cunjó pobriši prah, nato po potrebi obdrgni s ščetjo, na zadnje pa zopet prah pobriši z volneno cunjó ali z bombaževim omelom, ki si ga prav lahko sama napraviš.

Prosimo, naj se cenjeni naročniki, ki še niso poravnali zaostale naročnine, poslužijo položnic, priloženih šesti številki v ta namen

Uprava revije »Ilustracija«

Temeljito čiščenje parketnih tal pa zahteva več truda in posebno skrbne pozornosti. Vrši se takole:

Najprvo posamezne parketne deščice v smeri lesnih vlaken z jeklenimi ostružki obdrgnemo. Nato pometemo tla z omelom. Ko se je prah vlegel, obrišemo tla z bombaževim omelom ali s cunjjo ali s posebnim električnim strojem, ki vsrkuje prah.

Dobro očiščena in izprašena tla namažemo v zelo tanki plasti s parketnim loščilom. Le tako se da s ščetjo dobro loščiti ((svetliti). Namazana tla dobro posušimo in šele nato s ščetjo zdrgnemo, najbolje zopet v smeri lesnih vlaken. Ščetamo (ščetimo, ščetkamo) jih lahko tudi s ščetjo na električni pogon. Nazadnje tla z volneno krpo prav dobro izbrišemo.

Parketno voščilo si gospodinja lahko sama napravi na tale način: V lončku raztopi 75 dkg rumenega voska in 20 dkg paraфина. Nato lonček neprestano mešajoč odstavi, vlijavj 2 in pol litra bencina in osminko litra terpentina in še mešaj, dokler se tekočina ne začne strjevati. Preden se loščilo popolnoma strdi, ga vlij v pripravne škatle in dobro zapri.

Slika 4. Tla svelli s ščetjo na električni pogon

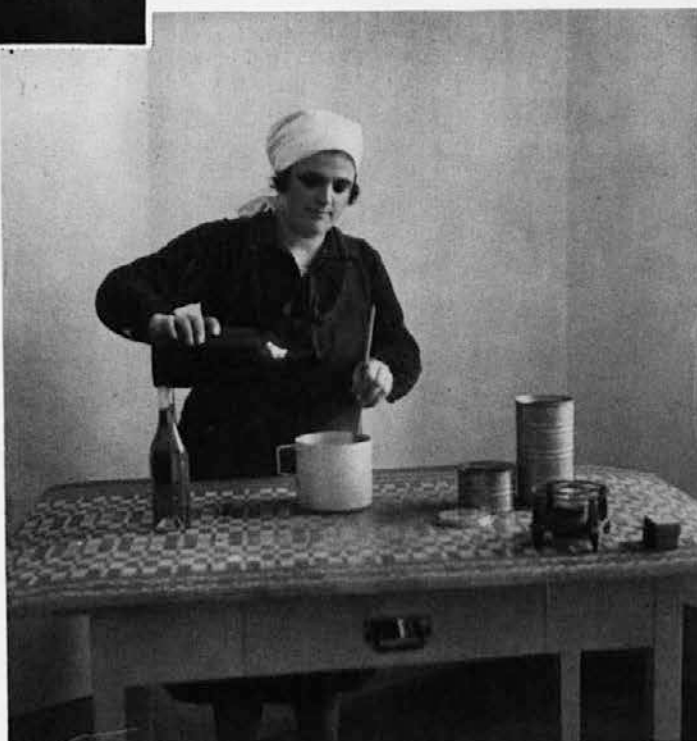
Levo: Slika 3. Parketna tla lošči (svetli) s ščetmi na nogah, kar je navadnejše — zopet v smeri lesnih vlaken

Spodaj: Slika 6. Ko meša raztopino voska in paraфина, vliiva varno, daleč od ognja, vanjo bencin, za tem še terpentini Foto »Ilustracija«

Slika 5. Na ognju topi

rumeni posek in paraфин

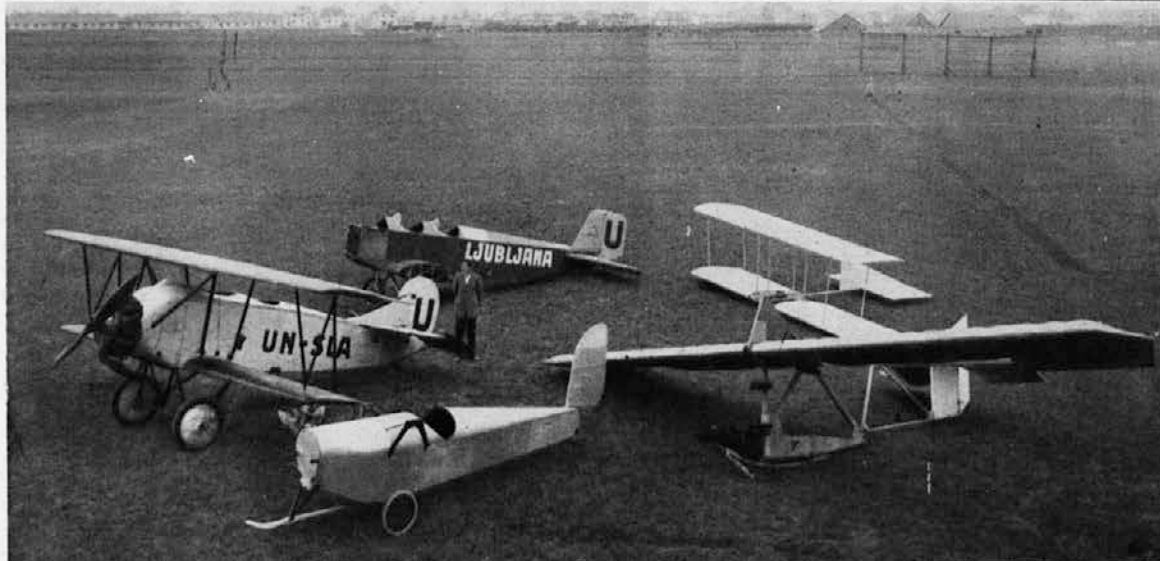

Slovensko letalstvo

Po vojski ga na vsak način moramo identificirati z ljubljanskim Aeroklubom »Naša krila«. A bavili so se praktično z letalstvom že pred vojsko nekateri posamezniki, ki so dosegli lepe uspehe, tako začetnik slov. letalstva Edvard Rusjan, ki je s svojimi konstrukcijami in poskusi postal svetovno znan. Dalje prof. Julij Nardin, ki je zgradil prvo brezmotorno letalo, Vilko Peternelj in zlasti ing. Stanko Bloudek, ki je konstruiral več originalnih tipov letal, ki so mu prinesla velik sloves, ki so ga večali mnogi uspeli poleti. Anton Ojster je izpopolnil padalo, da je

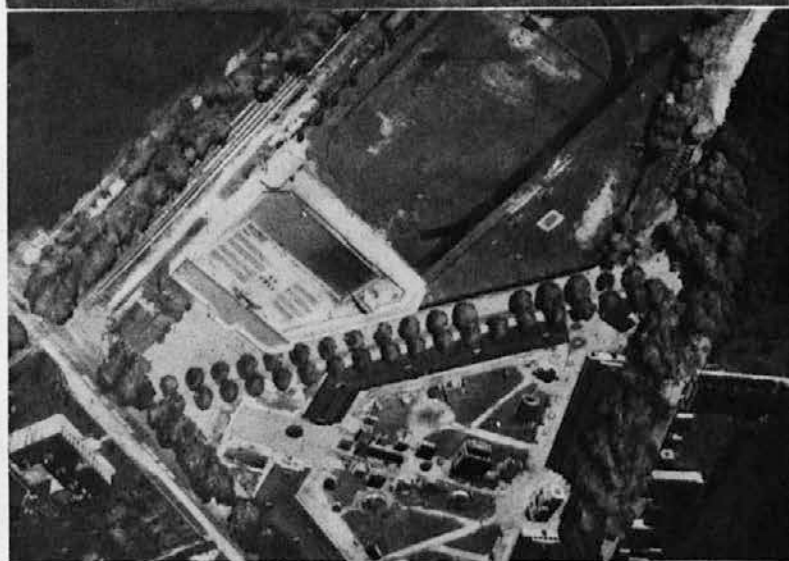

Zgoraj: Brezmotorno letalo, ki so ga zgradili člani aerokluba sami

Levo: Celotni inventar ljubljanskega Aerokluba brez najmlajšega člana »Lojzeta«
Foto »Ilustracija«

Spodaj: »Lojze« in »Ljubljana« na letališču v Šiški
Foto E. Zupan

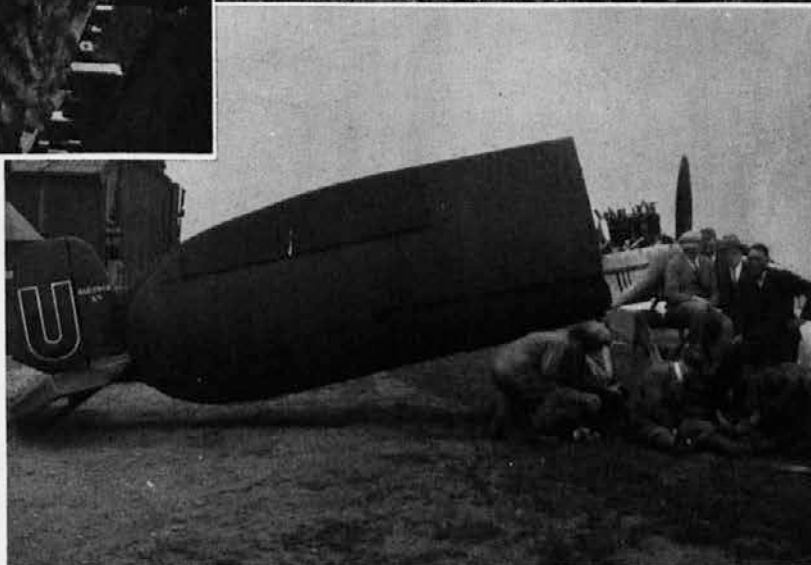
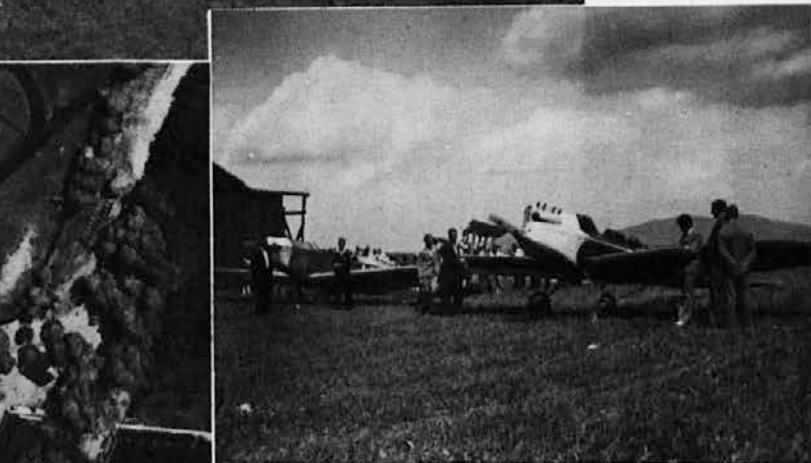
Pogled z avtjona »Ljubljana«. Kopalnišče Ilirije in velesejm

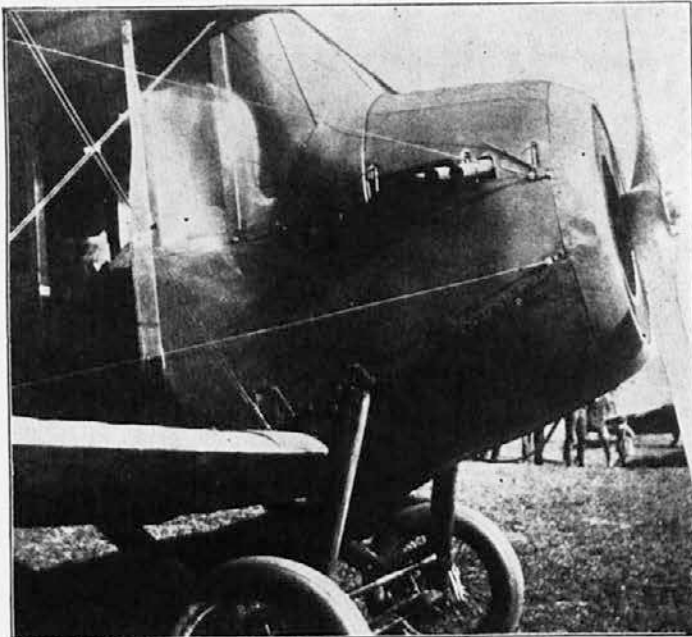
Foto E. Zupan

Desno: »Lojze« in njegovi prijatelji

Foto »Ilustracija«

med vojno dobavljal padala za avstrijsko armado. Po vojski je en model njegovega padala odkupila Č.S.R. 1918 se je ob prevratu osnovala v Ljubljani letalska stotnija, 1924 pa so ustanovili podružnico Aerokluba »Naša krila«, ki je začela delovati s polno paro. Nabavil si je več lastnih avijonov, priredil dva uspela mitinga, člani so zgradili brezmotorno letalo, ing. Bloudek pa je za klub konstruiral novo letalo Bloudek XV. Ljubljanski Aeroklub napreduje tiho, a gotovo, kar mu daje pogoje za uspeh.

Pred poletom

Cilji Aerokluba

Ljubljanska sekcija Aerokluba je bila ustanovljena 1924. leta, vendar je po odhodu vojaške letalske eskadrile prenehala s svojim delom, dokler ni bila poživljena leta 1926. Glavni cilj poživljenega dela je bil, popularizirati smisel za letenje med najširšimi sloji našega naroda in nekako privzgojeno bojazen pred izprehodi v zračno morje izbrisati iz mišljenja ljudstva s praktičnim izvajanjem letenja. Lepo uspela prva prireditelja — I. letalski meeting v Ljubljani — je utrla pot klubovemu delu in mu omogočila nabavo civilnega letala »Ljubljane«, ki verno že od leta 1927. neprestano vrši propagatorsko službo in najjasneje dokazuje, da letenje pravilno pojmovano in izvajano ni prav nič bolj nevarno, kot uporaba vsakega drugega prometnega sredstva.

Klub pa ni ostal le pri propagandnem delu za letenje samo, temveč se je povzpela še za korak dalje in skušal uveljaviti načelo, da velja delo na polju letalstva v svetu

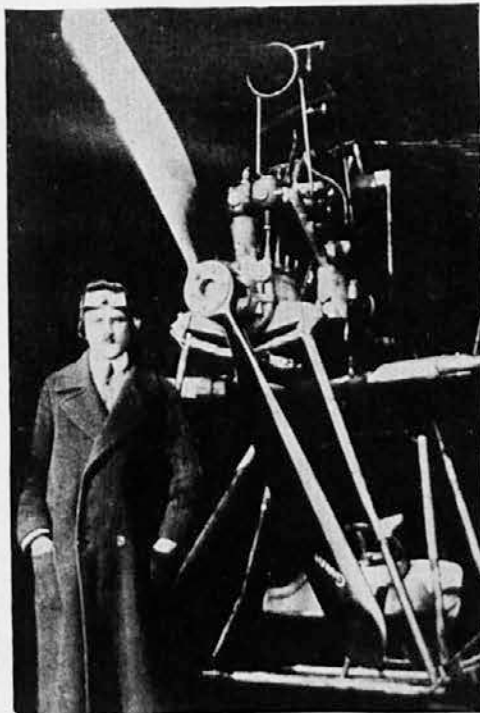
le toliko, v kolikor je posamezna nacija zmožna iz svojega prinesiti na oltar skupnega napredka gotove dobrine. Velike žrtve, ki so bile v zvezi s tem stremljenjem, je klub premagal ob res velikodušni podpori naše ožje domovine in prinesel dokaz, da Slovenci ne le dajemo prvovrsten leteči material v obliki letalskega osobja, temveč da imamo v svoji sredi izredno nadarjene konstrukterje, ki morejo tekmovati s konstrukterji največjih svetovnih narodov. Član kluba ing. Stanko Bloudek je podal konstrukcijo za letalo »Lojze«, ki je priznано danes najboljši civilni aparat jugoslovanske konstrukcije, ki more stati v ravni vrsti s konstrukcijami inozemskih letalskih tvornic, ing. Anton Kuhelj, istotako klubov član pa je naš najboljši teoretik, ki je tudi napravil za letalo »Lojze« statični proračun in se izredno udejstvuje na polju konstrukcij brez-motornih letal. Tudi gradnja letala je bila izvedena po klubovih članih, tako da moremo priznati še posebne zasluge ljubljanski sekciji Aerokluba za delo, izvršenem na tem polju.

Vse to prizadevanje pa moremo smatrati le za sporadične poskuse, zanesti v javnost smisel za letenje, pokazati pota za doseg nacionalne letalske industrije z domačimi močmi in domačim materialom, glavni smoter vsega dela na polju civilne aviacije pa je dosegljiv samo in le v toliko, v kolikor bi v državi kot celoti zmogli organizacijo sistematičnega dela. Centrala, ki bi imela širok pogled na civilno letalstvo in njega organizacijo v državi, nadzorna oblast, ki bi s programom za nekaj let naprej usmerila vse delo prostovoljnih in poklicnih činiteljev k gotovemu cilju, bi bili edini izhod iz kaosa, v katerem se pri nas danes težnja za ustvarjanje civilne aviacije nahaja. Kakor je Slovenija bila vodilna v primerih, ki smo jih že navedli, tako skuša najvažnejšo fazo civilnega letalskega razvoja pri nas ljubljanska sekcija sforsirati na mero-dajnih mestih, za kar pa naravno potrebuje vse pomoči naše uvidevne javnosti, predvsem pa naklonjenosti domačega časopisja. V programu ima Aeroklub važne stvari, za katere bo treba predvsem mnogo finančne podpore. Prvič: nakup novih šolskih letal, kar je za razvoj civilnega letalstva izredne važnosti. In drugič: ustanovitev in organizacija pilotskih šol, v katerih naj se izvezbajo bodoči naši letalci. Zbrani denar naj bi torej služil za svrhe, ki so za razvoj našega civilnega letalstva neobhodno potrebne. Izvezbani kader letalcev bo mogel pospešiti razvoj letalstva pri nas v taki meri, da bomo vedno mogli tekmovati s sosednimi narodi v žilavi tekmi mednarodnega zračnega prometa.

Da Aeroklub v Ljubljani doseže tudi ta zaenkrat najvažnejši cilj: sistemiziranje celokupnega dela na polju civilnega letalstva v naši državi, mu iskreno želimo in smo uverjeni, da bo njegovo prizadevanje simpatično pozdravila vsa naša javnost.

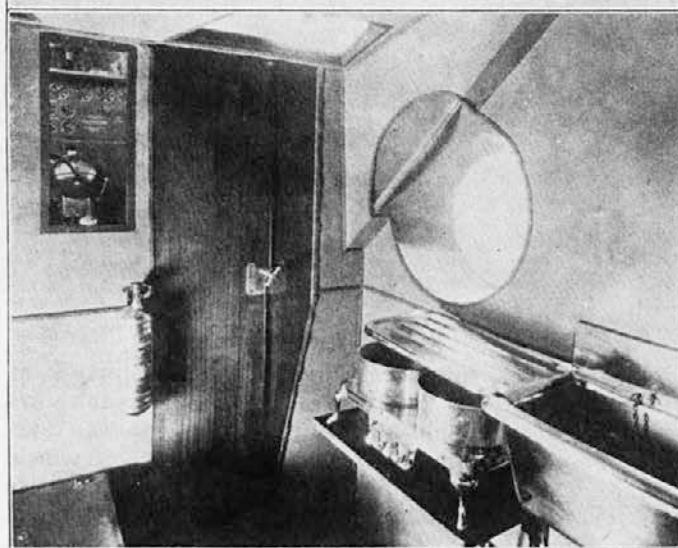
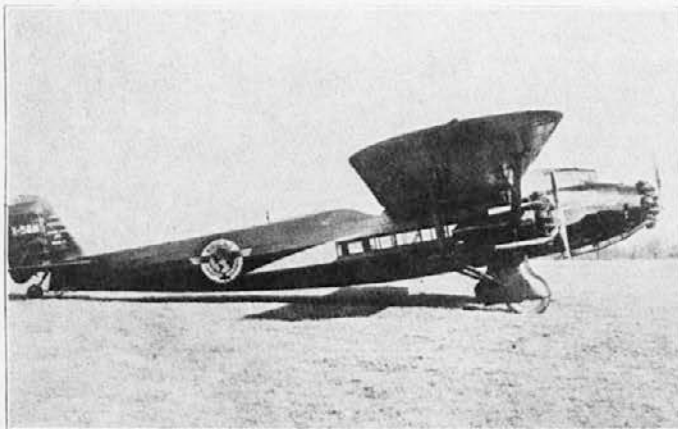
Prof. Julij Nardin

Vilko Peternelj pred svojim letalom, 1910

Ing. Stanko Bloudek

Zgoraj: Orjaški ptič. Spodaj: Kuhinja v letalu

Ali je Ljubljani letališče potrebno?

Dr. Stane Rape, Ljubljana

Zadnja leta se sporadično pojavlja vest, da prejme Ljubljana kot središče Slovenije končno vendarle svoje letališče. Prav kakor se pa taka vest nenadoma pojavi, tako nenadno zopet utihne in vse gre svojo staro pot naprej. Zdi se mi, da ne bo odveč, ako si skušamo predočiti vzroke tega pojava in da brez pridržkov enkrat za vselej ugotovimo javno, ali je letališče Ljubljani potrebno in če je, kakšni so razlogi, ki nujno silijo merodajne činitelje, da zadevo čim prej uresničijo.

Stara resnica je, da smatramo vsi Slovenijo za nekako tujsko-prometno središče naše države, saj njene prirodne krasote v zvezi z izredno zdravim planinskim podnebjem nudijo vsakomur največ možnosti za oddih in za okrepitev. Ako tedaj o tem ni vredno izgubljeni besed, si je pa potrebno predočiti vse, kar moderni tujski promet podpira ali pospešuje. Ne moremo tajiti, da je svoj čas za živahen tujski promet zadostovalo v prvi vrsti to, kar mi v Sloveniji v največji meri imamo, t. j. naravne krasote in zdravo podnebje, prav tako pa ne moremo tajiti, da dandanes ti dve veliki dobrini ne zadostujeta niti zdaleč več za pritegnitev tujcev v naše kraje, saj so zahteve le-teh od dne do dne večje. Treba je organizirati udobnosti v letoviščih, ki odgovarjajo razvjenemu okusu, kar so vse s hvalevredno podjetnostjo izvedli odnosno še izvajajo domačini, treba pa je skrbeti tudi za čim udobnejše potovanje v letovišča! Neizpodbitno dejstvo je, da osebe, ki se odločijo prebiti počitnice v kakem lepem in zdravem kraju, izbirajo najprej z vidika, kaj jim tak kraj nudi na udobnosti, ker si pač vsakdo želi izogniti se pomnjkli-vostim, ki jim je ev. izpostavljen doma, ali pa zahteva vsaj tisto udobnost, ki jo je dnevno vajen, nato pa igra prav veliko ulogo tudi način potovanja in čas, ki ga potrebujemo iz domačega kraja v letovišče. Za ta poslednji del organizacije tujskega prometa pri nas pa moramo

ugotoviti, da je še povsem neizveden in da čaka nujne rešitve, ako nočemo, da bodo naša sicer priznana letovišča postala vsako leto slabše obiskana in končno izpadla iz vrst svetovnih letovišč, ki nudijo vse, kar danes moderen človek zahteva. Najhitrejšo prometno sredstvo — avion — si je priborilo prednost pred vsemi ostalimi, saj nudi let iz kraja v kraj ne le najmanj toliko udobnosti kot naj-luksurioznejše opremljen vlak ali auto, temveč omogoči nitro potovanje, ki izpremeni morda dan in noč potovanja v kratek let dveh ali treh ur, pri čemer seveda ne smemo prezreti dejstva, da je občudovanje preletenega ozemlja pod seboj tudi prednost, ki se je današnji, moderno potujoči človek poslužuje, če le more. Vzemimo konkreten primer:

Tujec iz Nemčije se želi oddahniti na našem Bledu in išče možnosti potovanja. Pogled v vozni red mu pravi, da ima do nas edino pot z vlakom, pri čemer traja potovanje od Berlina do nas z brzin vlakom najmanj 20 ur, to znači, da se mora odpeljati zjutraj in pride na mesto šele drugo jutro. Da je taka pot ne le utrudljiva, ampak tudi draga, je razvidno na prvi mah. Interesent se bo obrnil iz teh razlogov še na druge strani in se končno odločil brez dvoma za letovišče, ki mu nudi iste udobnosti, kamor pa more dospeti mnogo hitreje in z manjšim naporom. Na ta način smo izgubili gotovega obiskovalca; ker pa se večina tujcev sestavlja prav iz takih ljudi, mora, če ne ustvarimo možnosti za zložno in hitro dopotovanje v naša letovišča, stalno padati število tujcev in s tem življenjska možnost naših letovišč. Prav isti slučaj seveda zadene tudi naše morje. Ako tujec, ki želi na jugoslovansko morje, ugotovi, da pride hitreje na italijansko rivijero in ima

Nadaljevanje na str. 254

Diploma, ki sta jo za prekratno zgodovino Ljubljane za služnemu polkovniku Stevanu Šoabiću poklonila župan in občinski svet mesta Ljubljane

NOVI MOTIVI

Franc Krašovec

(Z 8 fotografskimi študijami avtorja.)

V zadnjih par letih opažamo živahno iskanje fotografskih motivov. Novodobnega fotografa zanimajo predvsem predmeti kot taki (stvarnost, ki se pojavlja že skoro v vseh panogah, kot n. pr. v slikarstvu, stavbarstvu, pohištvu itd.) v svoji obliki in značilnosti, ki jim skuša potem podati učinkovitost z lepim osvetljenjem in originalno razvrstitvijo. Pri tem uporablja fotografski aparat v vseh mogočih položajih, posnema z višine, poševno, od spodaj, z eno besedo od vseh strani, češ, da predmete vidimo lahko tako in da so tudi iz teh vidikov lepi in zanimivi. Geslo je: Dovoljeno je vse, kar

LEPENKA

podlago in ozadjem. Pri tem pazi na celokupno kompozicijo, ki naj bo zaokrožena v ugodnem poteku črt, pravilni razdelitvi ploskev, zanimivi luči in sencah tako, da dobiš harmonično skupnost vseh tonov. Natrpanost v motivu ne učinkuje. Sicer pa novodobna fotografija ne stavi motivu nobenih mej in pravil, treba je le, da imaš oko za to in da obvladaš tehnično stran. Samoobsebi je umevno, da je za taka snemanja edino primerna navadna kamera z dvojnimi iztegoma in medlico za viziranje. V tej smeri ustvarjaj slike čisto iz sebe, gledane z lastnimi očmi in lastnim hotenjem po izvirnosti in lepoti, brez posnemanja, oziroma brez-miselnega kopiranja drugih ali ker je tako moderno.

TELOH

SVEČNIKI

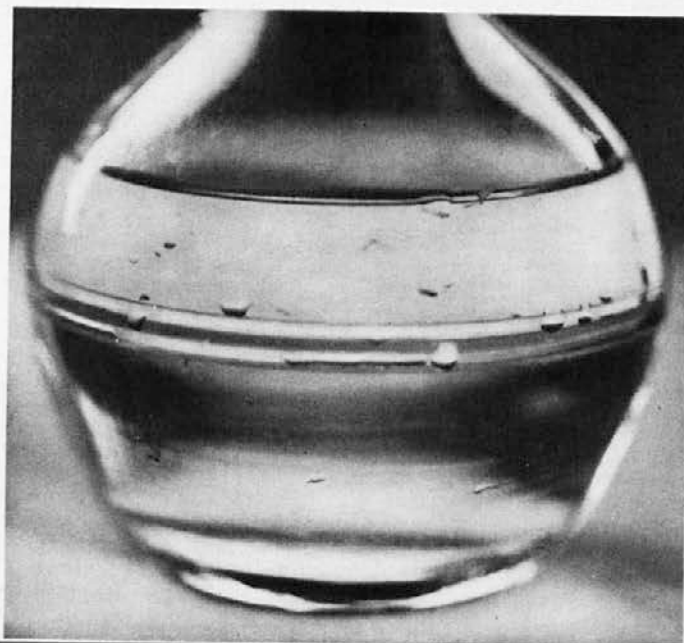
ugaja. To pa ne velja samo za tihožitja, kjer se ta nova smer najbolj uveljavlja, temveč za vse mogoče fotografske posnetke. Seveda ni povsem lahko, napraviti sliko iz najnavadnejših predmetov, ker mora cela kompozicija odgovarjati gotovim umetniškimi pogojem.

Takole na večer, ko nimaš amater čez dan dovolj časa ali solnčne luči, lahko pri umetni svetlobi nemoteno sestavljaš razna tihožitja od najnavadnejših predmetov. Važno ni kaj fotografiraš, temveč kako si predmet podal. Postavi ga tako, da učinkuje naravno in neprisiljeno z običajno

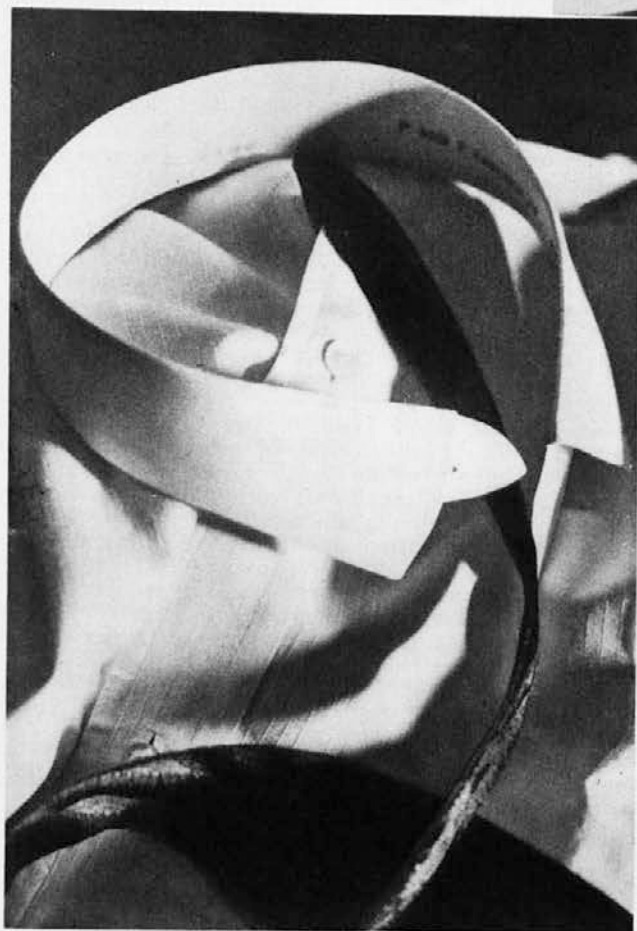
OKENCE

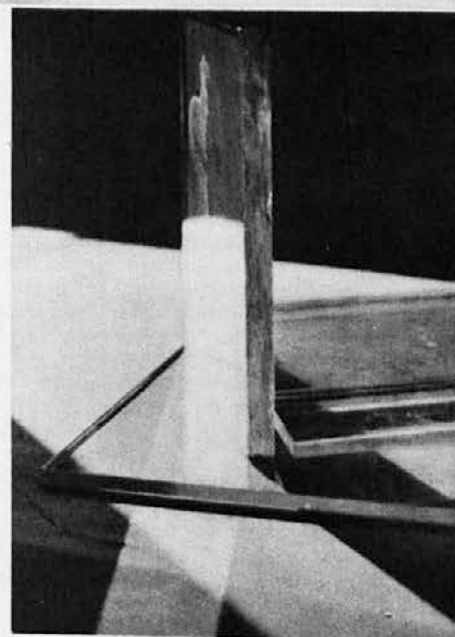
VODA

KARTON

PERILO

STEKLO

tam iste, če ne še večjih ugodnosti, potem je jasno, da bo ob primerni agitaciji sosedov izbral udobnejšo pot in zopet je oškodovan tujski promet pri nas in s tem se gospodarska kriza, ki jo opažamo povsod, še pogloblja.

Iz čisto gospodarskih razlogov, ki so utemeljeni v problemu utrditve in razširitve tujskega prometa pri nas, je tedaj važno, da vsi merodajni činitelji vendar že končno opuste neodločnost v pogledu rešitve vprašanja ljubljanskega aerodroma in pristopijo k delu z največjo uvidevnostjo.

Ko smo ugotovili, iz kakih razlogov je gradnja letališča v centru Slovenije nujna, lahko preidemo na razglabljanje, kake zveze v naši državi in izven nje more dobiti Ljubljana.

Najnaravnejša zveza v državi je seveda podaljšanje že obstoječe letalske prometne črte Beograd-Zagreb do Ljubljane. Velika prednost te črte za gospodarske kroge izvira že iz dejstva, da potrebuje trgovec, obrtnik itd., ki ima posla v Beogradu za potovanje z brzovlakom celih 12 ur, dočim mu bo mogoče ob otvoritvi zračne zveze preiti celotno pot v največ treh urah. Da prihaja pri tem vsakdo popolnoma spočit na cilj svojega potovanja in je zmožen takojšnjega intenzivnega dela, kar po potovanju z železnico po noči ne moremo trditi, ni treba omenjati še posebej. Poleg tega pa prihaja v poštev še tudi dejstvo, da bo mnogim omogočeno v enem samem dnevu opraviti vse posle, za katere je doslej potreboval najmanj tri dni s potovanjem vred. Dalje stopa pred nas Ljubljana kot važno križišče najrazličnejših mednarodnih zračnih prog, ki bi ugodnost, da lahko pristanejo na našem ozemlju na svoji ravni črti z veseljem izrabile in s tem posebno podčrtale važnost izredno prikladne druge zračne zveze v naši državi in sicer: Ljubljana-Sušak. Proga bi bila preletena v dobre pol ure in bi nudila posebno v seziji ugodnosti potujočemu občinstvu in s tem naravno izredno podprla tujski promet. Mnogo je tujcev-inozemcev na Bledu in v Bohinju, ki bi želeli videti naše morje in prebiti morda par dni na rivi-jeri, ako bi jim bilo omogočeno z letalom premostiti razdaljo, še več pa bi bilo takih, ki bi prišli v Jugoslavijo na Bled in v Bohinj že z namenom, da se odpočijejo na planinskem zraku in si pri tem omogočijo tudi kopanje v morju. Iz priložene skice je mogoče točno razvideti velike prednosti direktne zveze Berlin-Salzburg-Celovec-Ljubljana-Sušak za naše Primorje, saj bi tujci, ki bi jim bilo mogoče na ta način potovati k nam, brez dvoma raje obiskovali naše kraje kot pa letovišča sosednih držav že iz čisto materijelnih razlogov.

Nadaljna mednarodna zveza bi bila Dunaj-Graz-Ljubljana-Trst-Benetke. Že samo dejstvo, da bi mogli tujci, ki sicer lete naravnost čez naše ozemlje z Dunaja v Italijo, pristajati tudi pri nas in event. usmeriti pot na naše morje, napravlja tudi to črto izredno važno za naš tujski promet. S tem postane Ljubljana važno mednarodno križišče že obstoječih linij, ker je po svoji ugodni zemljepisni legi izredno ugodno postavljena pri vseh linijah, ki vežejo sever z jugom, ji je zagotovljena tudi pri event. bodočih novih načrtih odlična vloga, ako seveda ne zamudimo prilike, da ustvarimo pogoje, s katerimi se bosta Ljubljana in njeno letališče afirmirala v zračnem poletu.

Vse navedeno neizpodbitno pričča, da je zgraditev letališča v Ljubljani nujna in tedaj s tega stališča ni mogoče utemeljevati zavlačevanja z nikakimi argumenti. Da končno izpodbijemo ugovore tudi na drugi strani, kjer trdijo, da Ljubljana zaradi svojih podnebnih prilik — megla — ni prikladna za letenje. Iz točnega pregleda meglenih dni v zadnjih desetih letih je možno ugotoviti, da megla v območju Ljubljane stalno pada in je bilo zadnja leta le še po par dni, ko je bilo letenje sploh nemogoče, kar pa ne igra nobene vloge, in to iz razloga, ker je megla ležala nad mestom in okolico v pozni jeseni in prvih pomladnih dneh, ko redni zračni promet sploh še ni otvorjen. V mesecih, ko prihaja letenje predvsem v poštev, zlasti z ozirom na tujski promet, pa ne beleži vsa statistika nobenega dneva, kjer bi zaradi megle moglo biti obratovanje oteženo ali celo onemogočeno.

Ako tedaj hočemo dvigniti tujski promet in ga pritegniti še v večji meri v gospodarsko bilanco naših krajev, potem moramo upoštevati vse gorenje argumente in zgraditi letališče. Ako bo zamujen čas, bomo žal morali od leta do leta bolj ugotavljati, da tujski promet, ki preživlja velik del naših ljudi, stalno pada, Ljubljana sama in z ujo vsa banovina pa bo občutila nepopravljivo škodo, za katero bodo odgovarjali potomcem odločujoči činitelji.

Prva letalska četa v Ljubljani v l. 1918.

Naši zrakoplovi in njih tehnično delo

Ing. Anton Kuhelj, Ljubljana

Ko so začeli pred dobrimi 25 leti pionirji letalstva graditi prva letala, so polagali važnost v prvi vrsti na to, da je bilo letalo stabilno in sposobno za polet. Razumljivo je zato, da so izbrali kot gradbeni material one snovi, ki morejo že na prvi pogled dati lahke in dovolj trdne konstrukcije. Takrat so bili v modi bambus, jeklene žice in z gumijem impregnirano platno. Tak material je zaradi svojih majhnih debelin seveda zahteval veliko število zunanjih opor in zato so bili vsi glavni deli takega letala obdani in prepreženi z velikanskim številom žic in drogov.

Svetovna vojna je odprla letalski tehniki ogromne denarne vire in omogočila trdo praktično preizkušnjo letal. Zato ni čuda, če so se letala zelo izpopolnila. Konstrukterji so zaradi velikih izkušenj popolnoma jasno spoznali funkcijo glavnih delov letala: kril, trupla, krmilja in motornega agregata, videli so pa tudi v koliki meri mora imeti letalo razvite posamezne lastnosti, kot trdnost, stabilnost itd. Začeli so tudi polagoma spoznavati vse lastnosti, ki jih mora imeti gradbeni material letalskih konstrukcij in videli, da odgovarja tem zahtevam več snovi. V sled velikega upora, ki so ga nudili brezštevilni tenki drogi in žice, so skrčili število zunanjih opor s tem, da so preostale opore ojačili. Drugi so bil še temeljitejši: odstranili so vse zunanje opore in oblikovali glavne dele letala tako, da so že sami na sebi dovolj trdni. Na ta način je nastal tip modernega letala, ki ga najdemo v raznih varijantah dandanes skoro izključno zastopanega.

Krilo je glavni del letala, na katerega proizvajajo pri normalnem letu zrak ravno toliko sil vertikalno navzgor (vzgon) kolikor znaša teža celega aparata s tovorom vred. Poleg te vertikalne sile proizvajajo zrak na krilo in tudi na vse ostale dele letala horizontalno silo v nasprotni smeri gibanja (upor), ki jo premaguje enako velika nasprotna sila, ki jo povzroča motor s pomočjo sukajoče se vetrnice (elise, propelerja). Da bi bil ta upor v primeri z vzgonom čim manjši, mora imeti krilo od strani pogledano, lepo zaokroženo obliko (profil). Zato se nahaja v notranjosti krila v smeri letenja veliko število takih profilov (reber), ki so napravljeni iz lesenih ali votlih kovinskih paličic. Ako pokrijemo ta rebra s platnom, lesom ali pa kovino, dobi krilo s tem pravilno obliko. Seveda nima to krilo zlasti pri prevleki s platnom še nikake trdnosti. Da to dosežemo, potegnemo skozi vsa rebra v vzdolžni smeri krila (torej pravokotno v smeri gibanja letala) še dva močna lesena ali kovinska nosilca tzv. vzdolžnika (longeron). Na vzdolžnike pritrdimo potem okove, s katerimi zvežemo krila s trupom in ostalimi deli. Tako krilo se že ne da več poljubno upogibati, proti zasukanju enega vzdolžnika napram drugemu pa še ni dovolj trdno. Zato povežejo konstrukterji oba vzdolžnika medsebojno z jeklenimi žicami in drogovi, če je krilo prevlečeno z dovolj močno plastjo lesa ali kovine, te zveze lahko odpadejo.

Včasih je krilo pritrjeno direktno na trup brez posebnih zunanjih opor, večinoma pa do sedaj ne moremo brez opor izhajati. Da moremo te opore lepše razmestiti, so letala grajena mnogokrat kot dvokrovniki.

Truplo služi v splošnem za namestitvev pilota, tovora, motorskega agregata in repa. V glavnem sestoji iz več vzdolžnih nosilcev, ki so med seboj podprti s prečnimi drogovi in poleg tega povezani z dijagonalnimi žicami. Tako ogrodje pokrijemo nato s platnom ali lesom ali kovino. Tudi tu more nadomestiti dovolj močna lesena ali kovinska prevleka dijagonalne veze.

Motorski agregat obstaja iz motorja samega, elise, rezervoarjev za bencin in olje, hladilnih naprav ter pripadajočih cevi in krmilnih naprav. Vse te dele izdelujejo večinoma specialne firme in konstrukter letala ne more veliko uplivati na njih izdelavo.

Ker se letalo giblje v treh dimenzijah, rabi tudi troje krmil. S smernim krmilom spreminjamo lahko smer letala v horizontalni ravnini, z višinskim krmilom spreminjamo smer v vertikalni ravnini in s tem tudi višino letala nad zemljo. Ti dve krmili se nahajata navadno v obliki vertikalne ozir. horizontalne premične ploskve na koncu trupa (rep). Na gibanje letala okrog vzdolžne osi pa vplivamo s takozvanimi krilci, ki se nahajajo običajno na zunanjih delih kril in se dajo sukati okrog vodoravne prečne osi letala. Konstrukcija vseh teh krmil je v bistvu slična konstrukciji letal, le da so njihovi deli zaradi manjših obtežb znatno tanjši kot pri krilih.

V vsaki etapi razvoja konstrukcije letal so sodelovali tudi pri nas posamezni iznajditelji in konstrukterji. Pred svetovno vojno je bil pač najbolj poznan Goričan Rusjan. Njegovo letalo je bilo za tedanje razmere jako dobro.

Vihra svetovne vojne je zatrla pri nas vse te poskuse.

Po svetovni vojni smo pri nas začeli z novim delom. Vojaška letala so gradili v začetku večinoma po tujih načrtih, pozneje pa so se iz teh razvili tudi novi jugoslovanski tipi. Ker so lesena letala cenejša in jih je lažje konstruirati, gradijo pri nas ogrodje letal pretežno iz lesa (smreka, bor, jesen), včasih pa tudi iz aluminijastih zlitin (duraluminij). Naše bogastvo na gozdovih in aluminijevih rudah izključuje pač uporabo visokovrednega jekla, ki je razširjeno posebno na Angleškem. Ogrodje prevlečejo potem s platnom, lesom ali pločevino. Ker pa je zadnja vrsta prevleke nesorazmerno težka in v večini slučajev ne poveča znatno trdnosti letala, je pri naših konstrukcijah ne najdemo.

Prometnih letal pri nas doslej še ne izdelujemo.

V nasprotju s tem pa je nastalo pri nas že precejšnje število sportnih letal. Tako letalo naj bi bilo kolikor mogoče poceni v obratu in izdelavi, tako, da bi si ga mogli omisliti tudi privatniki. Navadno so to dvosedezna letala lesene konstrukcije z motorjem od 20—100 K. s., ki imajo tako dobre letalske lastnosti, da se more priučiti njihovega upravljanja vsak povprečen človek v nekaj tednih. Taka letala so zgradile skoro vse jugoslovanske aeronavtične tovarne, poleg njih pa Ljubljanski oblastni odbor Aero-Kluba v Ljubljani, ki je izmed vseh stavil na sportno polje najboljše letalo jugoslovanske konstrukcije. Domače konstrukcije so pokazale pri raznih letih jako lepe uspehe, škoda le, da iz finančnih razlogov ni bilo mogoče organizirati udeležb na internacionalnih tekmah, kjer bi bilo mogoče primerjati lastnosti in uspehe raznih letal. Če hočemo pri gradnji domačih sportnih letal napredovati, je nujno potrebna tekma, pri kateri bi bilo omogočeno tekmovanje vsem raznim tipom domačih letal.

Večina vseh letal domače konstrukcije je zgrajena po preje opisanih splošnih vidikih. Na drugi strani pa so skušali naši konstrukterji večkrat ta ali oni nedostatek normalne konstrukcije odpraviti s svojevrstnim oblikovanjem posameznih delov. Tako n. pr. predstavlja »Lojze« v gradnji povsem samoniklo pot in ima mesto dijagonalnih opor med dvema vzporednima vzdolžnikoma dva križajoča se glavna nosilca. Drogovi in vzvodi za sukanje kril, ki leže običajno v svojem zadnjem delu v prostem zračnem toku, so tu nameščeni po vsej svoji dolžini v notranjosti krila, kar v veliki meri zmanjša škodljivi zračni upor in daje letalu izredno lepo linijo. Istotako so pri tem letalu nekatere podrobnosti izredno skrbno izdelane, kakor n. pr.: pritrditev krila na trup, ki omogoča v par trenutkih zasukanje kril k trupu, kar zopet omogoča spraviti tako zloženo letalo v vsako običajno auto-garažo.

Iz vseh teh izvajanj je razvidno, da smo pri nas vedno sodelovali pri razvoju letalske tehnike, toda razne krize preprečujejo stalni razvoj naših samoniklih konstrukcij v civilnem letalstvu, tako da nam ni mogoče priti do tistega ugleda, kot bi ga sicer mogli imeti v mednarodnem svetu.

Dne 11. junija t. l. je praznoval znani slovenski slikar France Tratnik petdesetletnico rojstva. France Tratnik se je rodil 11. junija 1881 v vasi Potok pri Mozirju. L. 1899 je napravil sprejemni izpit na praški akademiji ter je še isto leto vstopil v specialno šolo češkega slikarja Brožika. L. 1901-02 je prišel na dunajsko akademijo k prof. Delugi, v sledečih letih 1903-4 pa v Monakovo. Te šole izgledajo za Tratnikovo delo zelo nepomembne. L. 1906 je odšel zopet v Prago, kjer se je spoznal s Hanušem Schweigrom. L. 1914 je prišel v Ljubljano, kjer živi poslej stalno. Tratnikovega dela je precej, vendar je jako težko pregledno in dostopno. V začetku umetniškega udejstvovanja stojita pri njem risba in ilustracija, s katerimi je zalagal vse znane in sloveče ilustrirane humoristične liste bližnje okolice (Simplicissimus, Koprivy, Karikature, Der liebe Augustin itd.). L. 1911 je dovršil večjo kompozicijo »Slepici« in prinesel s tem delom v našo tedanjo umetnost nov element izrazito čustveno-ekspresivnega značaja. Na važni skupni razstavi 1920 v Jakopičevem paviljonu, na kateri si je priborila mlada umetnost svojo vstopnico, je dober del pozornosti obračal nase Tratnik s svojimi izrazitimi slikami kot »Slepa«, itd., s katerimi je, čeprav na nekoliko starejši in ne ravno revolucionaren način kumoval naši moderni. Po tem letu se je Tratnik nekoliko umaknil iz javnosti, čeprav se je tudi še kasneje udeleževal razstav, pač pa je med tem časom večkrat literarno formuliral svoje nazore v umetnosti in življenju v znanih aforizmih, ki kažejo, da ima tudi po tej strani ostro izbrušen pogled na svet, a tudi na lastno umetniško delo, ki je o njem podal v njih pač najtočnejše označbe. V sledečem dvojje Tratnikovih aforizmov o umetnosti.

Instinktivna slutnja globine nature vodi umetnost k najvišji lepoti. Čim dalja je slutnja, tem silnejši je izraz umotvora. Brez čustvene kompozicije ni mogoče ustvarjati, in kdor misli, da je umetnost dosežena že s pravilno linijo, plastiko in barvo, bode delo njegovo kot stavba cerkve brez notranjosti, kjer se ne daruje daritev božja, ter je za vernika prazno, pusto zidovje. Kakor je cerkev le hiša skrivnosti vere in brez nje ne bi služila ljudem, tako je oblika umotvora le posoda notranjega življenja čustva, kar je vsebina umetnosti, ki dviga človeštvo k duševni popolnosti.

Pravi umotvor nosi v sebi glas harmonije lepote večnosti, ker iz nje izvira in je v njem izražen duh večnega življenja narave... (Ljubljanski Zvon, 1920, 95).

Kakor je moje življenje le priprava za neko življenje lepote in sreče, ki ga ne bom nikdar živel, tako je tudi moje delo le priprava za nek velik umotvor, ki ga ne bom nikdar izvršil (Ljubljanski Zvon 1922, 160).

Iz Narodnega gledališča v Ljubljani

Prizor iz Klabundove komedije XYZ, ki jo je uprizorila drama Narodnega gledališča v Ljubljani začetkom maja posrečeno v režiji g. Milana Skrbinška. Od leve na desno v vlogah neznank g. Jan, gđc. Slavčeva in g. Železnik

Spodaj: G. Železnik kot Henri v »Zelenem kakaduju«

Desno: A. Schnitzler: »Zeleni kakadujs«, režija g. O. Šesta, glavne vloge Henri (Železnik), Prospère (Cesar), Emile (Kralj) i. t. d.

Srednješolska organizacija »Žar« na državni klasični gimnaziji je 4. maja v operi uprizorila Fonvizinovo komedijo »Miljenček« v režiji g. Bratka Krefta, ki je s to predstavo pokazal, kaj lahko naredi dober režiser tudi iz nepoklicnih igralcev

Desno: Leonhard Frank: »Vzrok«, zadnja premijera v drami. Scena iz tretje slike: Morilec (g. Kralj) in Mati (ga. Vera), ki sta ustvarila dve silni vlogi, gotovo najsilnejši v vsem letošnjem igranju

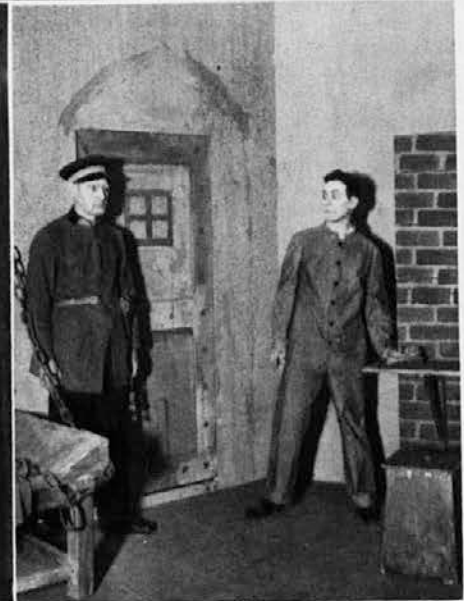
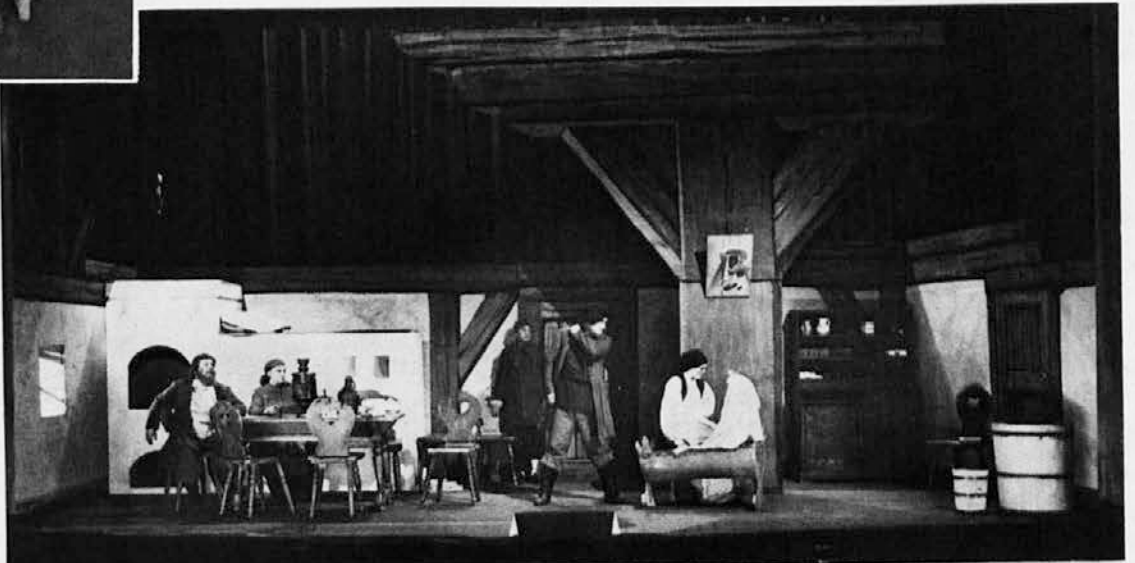

Rimski-Korzakov: Sneguročka, dirigent Niko Štritof, scena Uljuniščevo, ena najprejstnejših predstav v letošnji operni sezoni, kjer je nastopil ves operni ansambl
 Levo: Ga. Thierry-Kavčnikova je z uspehom nastopila doma in v Grazu kot Tosca
 Spodaj: L. N. Tolstoj: »On je vsega krio«, uprizorjeno v režiji g. Šesta skupno s »Kakadujem«. Scena iz 1. dejanja. V sredi Mihajlo (g. Cesar) in Marja (ga. Boltarjeva)

Spodaj: 4. slika iz Frankove drame »Vzrok«
 Režiser Ciril Debevec je po ornitot v Ljubljano z uprizoritvijo tega dela pokazal nezmanjšano ustvarjalno silo in ne vem zakaj ne bi bil »Vzrok« krona njegovih režij, k čemur so seveda dali svoje še vsi ostali, zlasti Morilec (g. Kralj), Učitelj (g. Skrbinšek), Mati (ga. Vera), Pocestnica (gdč. Oberlechnerjeva)

Spodaj desno: Ključar (g. Potokar) in Morilec (g. Kralj) v 6. sliki

Ženitev Yussufa Khana

Roman. Frank Heller.

Ilustriral M. Bambič

(Dalje.)

»Langtrejeva žena!« Usta mrs. Bowlby so se zopet razširila. »Ta! Če bo ta tamkaj, se bomo v pol ure vrnili.«

Mr. Bowlby se je nasmehnil: »Nu, mr. Cray, če nimate nobenih posebnih načrtov, stopite v mojo kadalnico in spijte čašo whiskyja, preden ležete. Je pri meni pač prijetnejše kakor doli v baru?«

Allan se je priklonil: »Preveč ste ljubeznivi, mr. Bowlby...«

»Nobenih ceremonij, mladi prijatelj. Ugajate mi in zato sem vas povabil. Če bi mi ne, vas ne bi bil. Le stopite gori in prijetno se imejte.«

»In vaši sluge?«

»Obvestil bom Henrija. Well, zbogom tačas, mr. Cray! Radoveden sem, kakšno presenečenje nam bo pripravil maharadža za jutri!«

Družina je odšla. Allan si je prižgal cigareto in se ozrl na mizo maharadže. Polkovnik Morrel še ni pregnal slabe volje. V obraz je bil rdeč kakor kuhan rak in od časa do časa je izrekel kakšno besedo, ki po vsej priliki ni bila kompliment in je morala biti namenjena dvornemu pesniku Aliju, ki ni znal in ne vedel uporabiti vseh mogočih vilic in nožev.

Naenkrat je zdrznil Allana čuden občutek, kakor da ga kdo pozorno motri. Okrenil je glavo na desno in zagledal pri sosednji mizi mrs. Langtrejevo, smrtno sovražno mrs. Bowlbyeve. Sedela je v senci široke palme, njene sive oči so se blesketale v temi pod velikimi zelenimi listi kakor oči divje mačke. Ali je slišala, kaj je rekla mrs. Bowlby? To ni mogoče dognati. Na vsak način sedi že precej časa tu, imela je pred seboj skodelico kave in čašico likerja, med prsti cigareto.

Allan je pogledal na uro. Pol devetih proč. Ker Bowlbyjevih dlje časa ne bo, se je odločil, da si ogleda kak variete. Kesneje se bo lahko odzval povabilu mr. Bowlbya. Pomigal je plačlunemu, poravnal račun in odšel.

Dve sekundi za njim je odšla tudi mrs. Langtrej.

»Radoveden sem, kakšno presenečenje nam bo pripravil maharadža za jutri,« je rekel mr. Bowlby Allanu, ko so odhajali. Toda niti on niti Allan nista slutila, kakšno presenečenje je prinesla še tista noč.

VI.

Luknja v steni in luknja v tleh.

Iz obzirnosti — zaradi lokala kakor tudi zaradi visoke osebe, katere ime najdete v naslovu tega romana — bomo imenovali lokal, ki tvori okvir šestega poglavja, s prvimi tremi besedami, ki so v naslovu tega poglavja. V nekem oziru se to ime prav nič ne razlikuje od pravega imena; kdor pozna London, ta bo uganil, kateri lokal menimo in kje je doživel Allan Kragh neke čudne prigode v noči na 16. september.

Ko je Allan po pol devetih zapustil hotel, ni imel natančnega načrta. Koračil je po Leicester Square, šel v Empire in si ogledal predstavo, ki je bila na las podobna drugim varietetskimi predstavami. Ni ga razočarala, toda, kakor pravi odlični pisatelj o cigareti, tipu užitka — razdražila ga je, pa ne potolažila. Občutil je to, kar ga je v študentovskih letih stalo že toliko denarja: izredno neugodje, da bi šel tako zgodaj domov. Zavil je v uličico za Empirom, koračil tu na slepo srečo, ni se bal obrazov londonskega nočnega življenja, niti se ni menil za dvomljivo razsvetljavo. Če bi rekli, da je vedel, da ga zasledujejo ali opazujejo, bi to ne bilo res; toda kljub temu (kakor bo razvoj dogodkov pokazal) je bila resnica to, da so ga opazovali in zasledovali, odkar je šel iz hotela, in da so ga zvalili s peklensko okretnostjo prav na tisti kraj, kjer so ga hoteli imeti. V hipu je bil v tisti ulici, tam, da, tam, kjer je bila luknja v steni. Ustavil se je pred obzirno razsvetljenim pročeljem, ki je bilo podobno pročelju majhne kavarne v kontinentalnem stilu. Ali naj bi šel domov in se odzval povabilu mr. Bowlbya ali ne? Zdaj se je pojavil možak, odprl je vrata za luknjo v steni in obstal za trenutek na pragu. Allan je v hitrici videl notranjost, ki je vabila in se odločil. Sledil je onemu, ki je bil odprl vrata. Prej pa je še pogledal na uro: enajst in dvajset minut.

»Luknja v steni« je bila kombinacija angleškega »private bar« in kontinentalne kavarne, po zunanosti precej ugledna. Medlo svetel buffet iz mahagonija v obliki polmeseca se je bočil na desni strani. Tam so kraljevale tri obzirno napravljene barske dečve. Vse tri lepe, toda prav tako spoštljive zunanosti kakor bar, kjer so se kazale. Na nasprotni strani so stali stoli in mize. Dalje odprt kamin, zdaj nezakurjen, mize s časniki in časopisi. Svetloba je bila prav tako obzirna kakor vsa oprema.

Tedaj so na vseh stolihi sedeli gospodje v frakih in belih kravatah. Skočili so semkaj po gledališču ali pa po drugačni zabavi (kakor n. pr. Allan). Mož, ki je vstopil tik pred Allanom, je sedel pri eni majhnih miz. Allan je sedel k sosednji, naročil whisky in začel opazovati tri lepe dečve. Ena od njih je bila švedskega tipa, s podolgovato glavo, ozkim obrazom in svetlomodrimi očmi. Allan je izpil požirek whiskyja, naenkrat je začutil domač zrak in željo, da bi s kom kramljaj. Obrnil se je k sosedu in opazil, da ga gleda. Zdajci je ustregel Allanova tihi želji, se priklonil in rekel po nemško:

»Oprostite, morda se motim, toda, ali nisva rojaka?«

Allan je govoril dlje časa samo angleško in bilo bi mu prijetna zamena, da bi govoril v drugem jeziku. Zmignil je z glavo: »Ne, nisem Nемеc, toda govorim nemško. Ali sodite po zunanosti, da bi mogel biti Nемеc?«

Tujec ga je še ogledoval: »Hm, morda da, če bi vas dlje časa motril, mogoče ne. Nekaj neangleškega je v vas... ne vem prav kaj, domišljam si pa...«

Allan je prikimal: »Ni to prvič, da me imajo za Nemca. Toda zadnjič to ni bilo posebno prijetno.«

»Kako to? Ali je bilo v Franciji?«

»Ne, v Nemčiji.«

»Res? V Nemčiji pa pač ne more biti neprijetno, če vas imajo za Nemca. To more biti le laskavo za vaše jezikovno znanje.«

»Ni bilo na žalost laskavo v nekem drugem oziru. Stvar je bila taka, da so me imeli za nekoga drugega, precej znanega gospoda. Ne vem, če ga vi poznate, namreč Benjamin Mirzla, da, celo prišli so me.«

»Policija? Da ste Benjamin Mirzla?«

»Seveda, še dva dni sem sedel namesto gospoda Mirzla. Poznate Mirzla?«

»Kdo ne pozna Mirzla po imenu? Če so vas imeli za Mirzla, zdaj saj vem, kakšen je.«

»On pač ni vedno samemu sebi podoben, s tem morate računati. Boste pili?« je pristavil Allan, vodil ga je globok narodni nagon.

Tujec se je smejal: »Z veseljem, hvala, gospod Mirzla.«

Allan se je smejal: »Mislim, da morete biti Mirzla prav tako kakor jaz. Dvakrat whisky s sodo, please!«

Sosed je prisedel bliže: »Ali mi hočete povedati to zgodbo z Mirzlem? Če vas zadeva ne boli preveč!«

»Nikakor. Mirzla je mogoče falot...«

»Gotovo. O tem vam bom kesneje kaj povedal.«

»...toda vsaj falot, ki pozna svoje rokodelstvo, — spoznali boste to iz moje povesti — in ki ima humor. Prav nič se ne jezim nanj, da mi je ukradel vso prtljago in da sem dva dni mesto njega sedel v ječi!«

»Ukradel vam je vso prtljago in vi se ne jezite nanj? Vi ste v resnici širokogrudni mož. Pripovedujte vendar!«

Allan se je okrepcal in še enkrat ponovil zgodbo, s katero je bil razveseljeval družino Bowlbyevo. Tujec je poslušal s široko odprtimi očmi in zdaj pa zdaj vzkliknil. Ko je pripovedoval Allan o tem, da Mirzla ni bilo v Leicester Lounge, kako mu je vrnil kovčge, in kako se je nato zaman trudil, da najde nosača, se je začel tujec tako smejati, da je odmevalo v baru. Ko je Allan končal, se je nagnil s solzami v očeh in rekel: »Ena zadeva je bila druge vredna. Vaša zgodba je najbolj nora zgodba, kar sem jih slišal v zadnjem času. Ali imate čas nocoj? Rad bi vam nekaj pokazal, kar bo v vam napravilo malo veselja, ker ste novinec v Londonu. Ali ste razpoloženi za kaj takega?«

Allan je pogledal na uro. Deset minut je manjkalo do polnoči.

»Mislim, da zapirajo ob tem času povsod v Londonu?«

»Najkesneje ob eni zapirajo, toda ne povsod. Kraji so... tu na primer.«

»Tu! V tem malem baru! Zdi se mi, da se lastnik bara že pripravlja, da naju spravi spat.«

»To bi že bil napravil z vami, če bi bili sami. Slučajno pa sem jaz med onimi, ki vedo...«

»Da bi obsedel tukaj...«

»Ne sodite po zunanosti, mladi mož. Samo pri Rimljanih je bil vhod k Avernu lahek. Tu pa je celo vhod k taverni težak.«

Tujec se je srčno zasmel svoji filologični besedni igri in šel k lastniku, debelemu, gladko obritemu gospodu, na zunaj podobnemu trenerju za dirke, ki je bil zdaj sam in je štel denar. One tri dečve so izginile. Allan je gledal z zanimanjem za svojim novim znancom. Bil je to majhen, precej čokat gospod s svetlimi črnimi lasmi in z modrovijoličasto barvo obraza, ki je posledica prepogostega britja in ki ni redka pri igralcih. Zdaj se je vrnil k Allanu.

»Nu, kako je? Ali si hočete ogledati lokal mednarodnega kluba požiralcev ognja?«

»Mednarodni klub požiralcev ognja?« je ponovil Allan. »Ali ima klub stroge pogoje za vstop?«

»Prav nič, posebno če vas uvede član kluba. Sicer so pa strogi. Pa — klub se ne imenuje tako. To je samo vzdevek članov kluba.«

Allan je vstal.

»Peljite me v klub, če hočete,« je rekel. »Zabava me, kakšne običaje imajo požiralci ognja.«

Tujec je zavpil nekaj možu, ki je pravkar zaprl vrata bara. Ta je dvignil prepenjavo, ki je visela v ozadju in Allan je zagledal par korakov naprej v hodniku dvigalo. Tujec mu je pomignil, naj vstopi. Allan je vstopil nič hudega sluteč. Ko je kesnjeje premišljeval o prigodah te noči, se je najbolj čudil temu, da — toda bravec bo še o pravem času imel priliko, da se bo čudil z Allanom vred.

Tujec je vstopil za njim in pritisnil na gumb. Dvigalo je šlo počasi navzgor, da je še celo prekašalo dvigalo grand hotela Hermitage. Allan ni mogel presoditi, kako visoko je šlo — imelo je neprozorno steklo. Allan ni mislil na vse to, mislil je na vse kaj drugega in zato je vprašal spremljevalca:

»Oprostite, kje bom našel izhod? Bar so vendar zaprli.«

Tujec se je smejal: »Vam bom že pomagal. Je še en izhod. Zdaj sva tu.«

Dvigalo je obstalo tako previdno, kakor da je obstalo pred stanovanjem bolnika. Tujec je odprl vrata in porinil Allana v veliko vežo, katere tla so pokrivala debele preproge. Sluga v orientalski fantazijski obleki je prihitel in se globoko priklonil, ko je zagledal Allanovega spremljevalca.

»Loža številka pet je pripravljena, sir,« je rekel.

Čudno, si je mislil Allan, ali si je ložo že prej rezerviral? Ali pride vsak večer sem?

Njegov spremljevalec se je hitro sklonil k slugi in mu nekaj zašepetal. Sluga mu je odgovoril, nakar je črnolasec zapiskal.

»So že v loži številka šest!«

»Da, sir, prišli so pred pol ure.«

»All right. Ali je pasaža prosta?«

»Da, sir.«

Allanov spremljevalec se je zdaj okrenil k njemu: »Oprostite, če sem malce skrivnosten. Poizvedoval sem le o nekem znanecu.«

»Mnogokrat morate biti tu,« je rekel Allan, »ker imate rezervirano ložo.«

»Da včasih pridem sèm. Ali nočete odložiti površnik? Običajno je tu zelo vroče.«

Allan je odložil površnik in klobuk in ju dal slugi. Spremljevalec je storil prav tako in šel k vratom s pozlačeno številko pet. Allan je šel za njim, na pol nezavedno pa je sledil s pogledom slugi. Videl je, da je pritisnil na gumb in da so se odprla vrata v nekakšno garderobo, kamor je spravil obleko. Na desni strani v garderobi je Allan mimogrede opazil na pol odprta vrata z ozkimi stopnicami. Vse to je opazil v treh sekundah, toda, kakor se je pokazalo kesnjeje, so te tri sekunde odločile srečni konec prigode tega večera. Zdaj je šel ob strani spremljevalca, ki se je smehljaje obrnil k njemu.

»Dovolite mi, da vas uvedem v klub mednarodnih požiralcev ognja,« je rekel in odprl vrata s pozlačeno številko 5. »Vstopite!«

Allan je vstopil pred njim. Nato pa se je začuden zdrznil. Mislil je, da bo to majhen klubski lokal bolj dvomljive vrste, toda zdaj je videl, da je nekaj drugega.

»Loža,« v kateri je stal, je bila na pol običajna gledališka loža, na pol tribuna, par čevljev je bila nad tlemi velike dvorane, oddeljena od te po robu samih migljajočih plamenov sveč, ki so bili obrnjeni proti dvorani. Loža je bila razsvetljena od zgoraj, od koder je iz mreže cevi svetila mavrična luč v lepih, tihih pramenih. Stene so zakrivala težke prepenjave. V sredini miza, s priborom za

dve osebi. Moglo bi jih pa sedeti šest. Na visokih srebrnih nogah so stali kraj nje trije hladilniki za šampanjec. Namesto stolov — orientalski divani. Na drugi strani migljajočega robu luči se je razprostirala velika dvorana v grotesknem rokokojskem stilu z medlo obrušeni, prozornimi tlemi. Svetloba je prihajala iz globine v ritmičnih skokih od raznobarnih luči, ki so zdaj zdaj zažarele in zopet ugasnile in ovijale plesoče pare (dvorana je bila prirejena za ples) v čudovito podobo neresničnosti.

Množica ljudi, moških in žena v pestrih oblekah, iz jutranjih dežel in z zapada, etnografskih, ali pa čisto fantastičnih, dolgih ali pa preveč lahkih, je valovala na mavričnih tleh ob taktu godbe, ki jo je Allan končno le opazil daleč na drugem koncu dvorane. Godbeniki so bili v rdečih plaščih (ki so spominjali na plašče, v kakršne je oblačila inkvizicija svoje žrtve) in so sedeli na nekakšnem črnem otoku sredi svetlih tal. Vse to je tako zmešalo Allana, da se je zagrabil z obe-

ma rokama za glavo. Ali bdi? Kako je tak lokal mogel imeti vhod skozi nezatno luknjo v steni? Ozrl se je na spremljevalca, ki ga je opazoval in se zabaval s tem.

»Mali lokal požiralcev ognja vam ugaja?« je rekel.

»Nisem še videl v svojem življenju kaj podobnega,« je rekel Allan po resnici. »Toda kako—«

»Nobenih vprašanj, dragi prijatelj. Saj razumete, klub, kakor je naš, je ekskluziven in ne trpi tujih oseb. Zabavali ste me tam spodaj in zato sem bil vesel, da vam morem storiti uslugo v zahvalo. Samo nobenih vprašanj!«

Allan se je priklonil. »Dovolite,« je začel, »že v drugič ga je gnal globoko vkoreninjeni nagon, dovolite, da se vam predstavim.«

»Ah, kaj je ime! Dovolite mi, da vam rečem Mirzlem, če vam je moram kaj reči. Ime je prazen zvenek in dim. Sédite in pokusite, kar vam nudi klub, Suho ali na pol suho?«

»Suho, hvala,« je zajecjal Allan in se pogreznil v divan nasproti svojemu čudnemu spremljevalcu. Ta pa je nadaljeval:

»Ne vem, če vas zanima, toda vaših prigod z Mirzlem si ne morem izbiti iz glave. Ali bi vas veselilo, če vam jih razložim? Mislim, zapomnite si, mislim, da bi jih lahko.«

Allan je v trenutku pozabil na čudni lokal, kjer se je nahajal, kakor tudi na plesočo tropo na steklenih tleh.

Najmanjša

NEREDNOST

zamore ozeli ženi njeno dražest. Gladka in nežna koža je ponos vsake žene

Eau DIXOR

(Tekočina za odstranjevanje dlacic)

Odstranjuje odošne dlacice v eni minuti. Je to izorsten in edinstven preparat svoje vrste, redka in bistra tekočina, ki jemlje tudi najjačjim dlaticam žiljenjsko zmožnost ter jih popolnoma uničuje. Uporaba je zelo enostavna in čista, ter poceni. Brez Eau Dixor-a ni moderne dame!
Prodajna cena Din 40'—.

SOCIÉTÉ DES
PRODUITS
»DIXOR«, PARIS

DEPÔ:
COSMOCHEMIA
ZAGREB
Smičiklasova 23

Iz vsega sveta

N. Y. T.

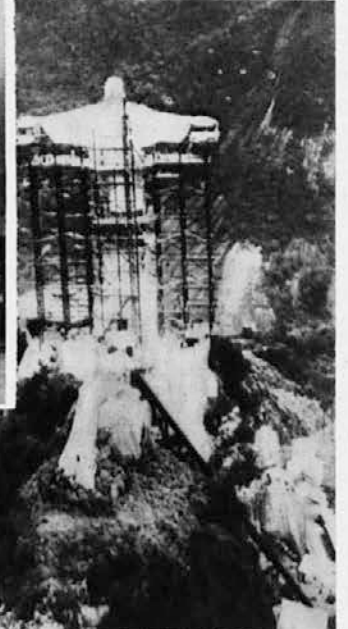
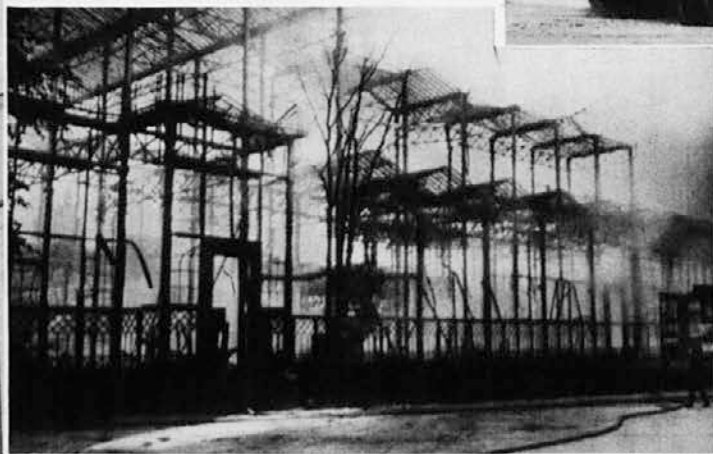
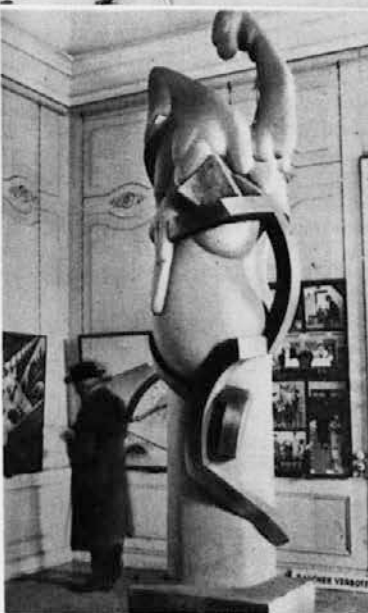
Max Schmeling in Young Stribling se udarita 3. julija t. l. za svetovno prvenstvo v boksu

Desno zgoraj: Zborovanje Stahlhelma v Vratislavi dne 29. maja t. l.

Desno: Kolonijalna razstava v Parizu z aviona. Spredaj angkorska palača

Spodaj levo: Bodoče levje filmske zvezdnike dresirajo za divjost z lutkami

Spodaj desno: Konjska železnica je še v — Smirni

Steklena palača v Münchenu je 6. junija pogorela z okrog 5000 umetninami

Levo: W. Wauer: Boj za obliko, plastika z berlinske majske umetnostne razstave

Desno zgoraj: Rokoborba med človekom in levom. Vse za kruh

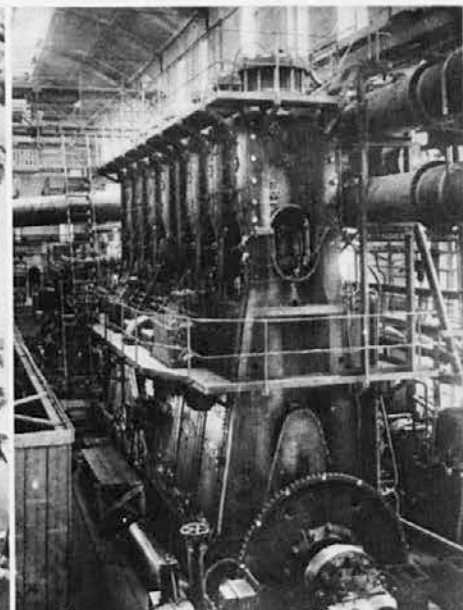
Desno: Najpečji kip Kristusov na svetu bodo 12. oktobra posvetili na gori Corcovado pri Rio de Janeiro

Procesija Sv. Rešnjega Telesa v Berlinu. Berlinski škof dr. Schreiber

Evelyn Holt igra glavno žensko vlogo v Ufinem zvočnem filmu »Gnus«

Najpečji Dieslov motor na svetu je dobavila Nemčija Japonski za ladje

Levo: Nov poklic v splošni brezposelnosti je — zračni natakar

Desno: Francoski institut v Ljubljani poklanja pesniku Župančiču francosko monografijo g. Tesnierja o njem

Levo: Mehanična tehtnica, ki sortira jajca po teži

Desno: Šahovski veleojster Spielmann (levo) pri simultanki z ljubljanskimi šahisti

Levo: K pletu prof. Piccarda: novinarji čuvajo aluminijsko gondolo na ledeniku Gurgl

Desno: Pleši, Marko!

Foto: N. Y. T., J. Hafner, »Ilustracija«

»Vi mislite, da jih morete razložiti?«
 »Ah, prav za prav je to lahko. Ne vem, če veste, kaj je napravil Mirz pred osmimi dnevi v Berlinu.«
 »Povedali so mi na policiji v Kölnu. Tisti dan, preden sem odpotoval z ekspresom. Sto tisoč mark v nekem hotelu na zapadnem koncu, ali ni tako?«

»Kolikor vem, dobrih sedemdeset tisoč. To pot je bil preveč predrzen. Komaj je ušel, prtljage pa ni več mogel vzeti seboj. Najrajši bi šel iz Nemčije, pri tem pa je vedel, da ima policija vsepovsod špijone. Ni si drznil poiskati svojih pomagačev. Če bi bil prišel na mejo in bi jo hotel prekorračiti brez prtljage, tisti hip bi bil sumljiv in bi ga prijeli. Če bi si hotel kupiti obsežno in primerno dobro prtljago, bi obvisel, ker je bil njegov opis že povsod dobro znan. In tla so mu gorela pod nogami! Šlo mu je za par ur. V avtu je pobegnil v Hamburg, vstopil brez načrta v ekspres, tu je naletel na vas — ostalo vse veste. Ko pa je bil v Londonu, vaših stvari ni več potreboval. In ker je malce ekscentričen, vam jih je vrnil. — Nič ne pijete? Nu, kaj pravite k moji razlagi?«

Allan je zija v spremljevalca s širokimi očmi. To je bil pravi Sherlock Holmes! Dvignil je kozarec, da mu napije — pa ga je nekaj prekinilo.

Prepenjave na levi so se v hipu začele gibati, valovale so sem in tja kakor morsk gladina ob napadu podmorskega čolna in se nato razdelile. Nekdo se je pojavil bliže v ložo, kjer sta sedela Allan in njegov spremljevalec. Končno je obstal, s hrbtom obrnjen proti njima, na ne posebno trdnih nogah, z roko je še vedno držal prepenjave, kjer se je bil pojavil. Zdaj je Allan začuden opazil, da med ložama ni bilo stene, samo prepenjave so ju delile. Bržkone so bile dovolj težke, da so udušile vsak glas, če so visele mirno. Dozdaj ni bil slišal prav nobenega glasu iz sosednje lože, zdaj pa je donela iz nje zmeda glasov. Že je hotel zavpiti, kdo je nezaželjeni gost, ko se je ta obrnil. Allanov vzklik se je zvil v šepet:

»Yussuf Khan! Maharadža!«

V resnici je bil maharadža iz Nasirabada in prav tako nedvoumno je bilo, da se je ta mohamedanski vladar grdo pregrešil proti zapovedim prerokovim: bil je veselo razpoložen, kakor pravimo z vljudnim izrazom, v manj vljudnem jeziku pa imamo za to množico različnih drugačnih izrazov. Jasno je bilo, da je njegova pijanost dobre sangvinične vrste. Previdno se je vrtel in se obrnil k Allanu in njegovemu spremljevalcu, napravil svečan salaam in spregovoril dostojanstveno, četudi malce nejasno:

»Visokorodna sahiba, ubogi sin mrtvega paria vaju prosi oproščenja, da je vdrl v vaš kraljevski š-š-šo-t.«

Ni mogel naprej. Preveč se je trudil. Mirno je zdrknil na divan in zaključil govor sedeč:

»... šo-tor. Jaz, Yussuf, sin tisočih nevrednih prednikov, vaju prosim oproščenja.«

Allanov spremljevalec se je žurno dvignil in zagrabil šampanjsko steklenico: »Yussuf, sin staršev, ki so se bili

Nekaj razlag življenja brezplačno za poskušnjo bravcem tega lista

Znani zvezdoslovec prof. Roxroy se je spet odločil, da za to banovino priredi poskusno razlago vašega življenja popolnoma brezplačno v nemščini, angleščini ali francoščini.

Slava prof. Roxroy-a je tako daleč razširjena, da pač nima potrebe, da ga mi uvedemo. Njegova sposobnost, razlagati življenje drugih, vseeno, kako daleč stanujejo, meji že na čudotvorstvo.

Celo zvezdoslovci raznih narodnosti, ugledni možje, iz vsega sveta gledajo nanj kot na svojega mojstra in slede njegovim stopinjam. Ou vam našteje vaše zmožnosti, vam pove, kako in kje morete doseči uspehe in vam omeni povoljne in nepovoljne dobe v vašem življenju.

Njegov opis preteklih, sedanjih in bodočih dogodkov vas bo presenetil in vam pomagal.

Gospod Paul Stahlmann, izkušen zvezdoslovec, Ober-Niewiadom (Deutschland), pravi:

»Razlage, ki mi jih je dal g. prof. Roxroy, so povsem resnične. To je temeljit, dobro posrečen kos dela. Ker sem sam zvezdoslovec, sem njegova planetiska izračunanja in podatke natanko preiskal in našel, da je njegovo delo v vseh potankostih dovršeno in da je tej znanosti popolnoma kos.«

Če želite porabiti to izredno ponudbo in dobiti poskusno razlago, sporočite ime tega lista, vaše ime in naslov (brez-pogojno morate to svojeručno napisati), dan, mesec, leto in kraj vašega rojstva ter priložite 10 dinarjev v bankovcu ali v poštinih znamkah (ne prilagajte pa kovanega denarja), da se pokrijejo stroški za to objavo, poštino itd., nakar vam bomo takoj poslali vašo poskusno razlago. Naslovite svoje pismo na prof. Roxroy, Dept. 8395 D, Emmastraat 42, Den Haag (Holland).

N. B. Prof. Roxroy ne razume naših jezikov in more, žal, odgovarjati le v nemščini (ali francoščini ali angleščini, kakor kdo želi). Poština za pisma v Holandijo znaša 3 Din.

rodili v nebesih, blagoizvoli piti z najbolj zaničevanim vseh belih mož!«

Natočil je kozarec, ki ga je maharadža avtomatično zgrabil in izpil z blagohotnim, toda odsotnim smehljajem. Obsedel je s kozarcem v roki, tedaj pa so znova zavalovile purpurnordeče, rumenoplamene prepenjave. Pokazala se je sivobrađa glava s turbanom (maharadža je bil svojega izgubil), sledil ji je njen lastnik — bil je stari dvorni poet Ali.

Zavpil je nekaj maharadži, ki pa je le zmigal s šampanjsko čašo in odgovoril s srčnim nasmehom, nakar se je udobno zleknil na divan, kakor je bil dolg in širok. Stari dvorni poet, kakor je bil dobro razpoložen, je dvignil prepenjave in zaklical v ložo nazaj:

»Sahib Stanton, legel je k počitku. Ne mara poslušati mojih modrih nasvetov.«

Nato se je pokazala med prepenjavami tretja oseba, mlad, plav Anglež z ostrimi očmi, z izredno pravilnim temenom in še bolj čistim, rasnim profilom. Tudi ta je bil briljantne volje. Porinil je dvornega poeta v ložo šte. 5 in vstopil še sam. Nato se je priklonil z globokim orientalskim salaamom Allanovemu spremljevalcu in rekel s pojočim glasom:

»Visokorodna požiralca ognja, oprostita vsiljivost mojih dveh varovancev in mene samega, nevrednega sinu desetih generacij sužnjev! Salaam, plemenita požiralca ognja! Naj vedno raseta vajini senci in naj vajini sovražniki nikoli ne najdejo druge jedi kakor blato zemlje.«

Allan je opazoval vse to z odprtimi usti. Pogledal je dvorano, kjer so se še vedno vrteli pari, da bi si dopovedal, da ne spi. Toda pogled na plesoče v fantastični razsvetljavi mu ni povsem mogel osvežiti zaupanja v njegove čute. Yussuf Khan tukaj v tej družbi! Njegov mistični spremljevalec iz »luknje v steni« je vstal in odzdravil pozdravu mladega Angleža s prav takimi orientalskimi izrazi, da njegov šotor (mislil je ložo št. 5.) ni vreden te časti, ki so mu jo izkazali visoki tujei, ki že po svoji zunanosti izpričujejo svoje pokolenje in svoje čednosti; toda če hočejo sestti v tem šotoru, tedaj predlaga, da izpijejo čašo tega slabega in kislega vina.

Mladi Anglež se je zvrnil s polnim obrazom smeha na divan in sprejel svojo čašo; stari dvorni poet je izpil čašo eks in se nato dvignil. Kljub vinu je stal precej dobro. Maharadža pa je ležal in opazoval navzočne z nasmehom iskrene dobre volje. Stari dvorni poet je dvignil roko:

»Plemeniti sahibi! London je najbolj čudovito mesto sveta. Njegova lepota je pravljična, četudi ga obdajajo megle, in čednosti ter ljubeznivosti njegovih prebivalcev prekašajo čednosti vseh drugih mest, kakor prekaša koran vse druge knjige. Vidite (zdaj je pogledal Allana in njegovega spremljevalca), šele danes sem bil prišel semkaj v družbi svojega učenca, ki nas opazuje z blaženim smehljajem s svojega divana. Šele danes sem bil prišel semto mesto, kjer nisva nikogar poznala, in še pred naslednjim jutrom sva našla z mojim učencem izredno mnogo prijateljev. Pogoščena sva bila v tej hiši deset tisočih radosti, vse po zaslugi sahiba Stanton. Nocoj, ko sva se vendar osvobodila tiranije, s katero naju muči star sahib, katerega imena nočem imenovati, sva se skrivoma podala z mojim učencem na pot po Londonu (Allan se je zdrznil), da spoznava njegovih tisoč mikavnosti, o katerih sva toliko slišala še v ilovnatih kočah, kjer sva zagledala luč sveta. Toda komaj sva napravila, o tuji sahibi, samo par korakov, že naju je zmešala megla, ki skuša zakriti lepote Londona, in grmenje deset tisočih ognjenih vozov. Bila sva tako zmešana kakor brezbožniki, ki iščejo resnico izven korana (čast njegovemu imenu). Kakor poje Abdul Mahbub, moj stari učitelj: »Gorje mu, ki resnico išče drugod.« Zmešana sva tedaj bila, ko naju je opazil na cesti sahib Stanton, njegovo ime bo čašeno po vsej zemeljski krogli, in se naju je usmili (Allan se je zopet zdrznil) ter naju peljal v to hišo deset tisočih radosti. Vedno in povsod bodo slavili ime sahiba Stanton za to dobro delo, ki ga je izkazal dvema ubogima popotnikoma. Dovolite, da napijem sahibu Stantonu, najplemenitejšemu Angležu, s tem vinom, ki je bolj sveže kakor jutranja rosa in vabi bolj kakor ustnice žene. Pomislimo pri tem, kaj pravi božanski šatornik:

O, vino pij, da si izmakneš vse skrbi,
ki ti jih sedemdeset sekt preveč naredi! —
Pridrži zase vsi to sladko alkimijo,
kozarček splakne sto nerednosti!

Plemeniti sahibi, dovolite...«

Stari dvorni poet ni zmožal dalje; preveč naporen je bil ta govor zanj in sredi zadnjega stavka je zviška sedel na divan, izpil zadnjo kapljo iz čaše in gledal okoli z nestanovitnim smehljajem. Allanov spremljevalec je znova natočil kozarce in sedel k mlademu Angležu, ki so mu rekli Stanton. Allana so prevzela premišljevanja, oči pa so mu hitele za plesočimi pari v dvorani; to je pač bilo več kot čudno naključje, da so njega, ki nikoli še ni bil nič slišal o tem lokalni, in oba Indijca, ki sta bila prvi dan v Londonu, privedli semkaj dobrohotni tujei... Strmel je v svojega spremljevalca, ki je govoril z mladim Angležem. Naenkrat mu je šinila v glavo ideja: ali ni že videl tega moža, ki ga je tu uvedel, v varieteju na Leicester Square? To je težko reči, saj se vidi na takem kraju tisoč obrazov in obraz njegovega spremljevalca ni vzbujal posebne pozornosti. In če ga je videl v varieteju?... Nehoté je še dalje premišljeval, zakaj se mu zdi to tako čudno, da sede on in oba Indijca tu v klubu požiralec ognja. Zdajci je videl, da je vstal stari dvorni pesnik in stopil na nekam negotovih nogah k njemu.

»Mladi mož,« je sedel k njemu, »nekaj vam bom zaupal.«

Allan je smeje se nagnil glavo.

»Nekaj vam bom zaupal«, je ponovil pesnik. »To vino, ki je bolj sveže kakor jutranja rosa in ki vabi bolj kakor ustnice žene, je tudi prav tako zahrbtno kakor srce prebivalca v dolini, Ah, kaj nam ostane od žen, ki jih ljubimo, in od vina, ki ga pijemo? Obakrat izgine opojnost zjutraj.

Majdica svetuje!

Njena mala prijateljica je med igranjem padla in se joče. Majdica jo tolaži: »Reci samo Tvoji mami, da naj opere oblekco s Schichtovim Radionom, pa bo takoj zopet čista«. Ona to prav dobro ve, kajli njena mami jemlje vedno samo Schichtov Radion.

**SCHICHTOV
RADION
PERE SAM
IN VARUJE PERILO
ZAJAMČENO BREZ KLORA**

Ne vem pa, če bo opojnost tega vabečega vina, ki se iskri kakor potok v pomladi, izginila jutri z jutrom. Dvomim; če bo tako, mislim na to, kar pravi božanski šatornik:

Še hočem vina piti! Da bo prag
na moji grobnici sladkál omamen zrak,
da bodo romarji, veseli še od snoči,
pijani padali ob grobu vznak.

Mladi mož, varujte se vina in žensk. Zaupajte temu navsvetu starega pesnika Alija. Poslušajte: moj učenec, ki nas opazuje z divana z milim in srečnim smehljajem, je prišel čez veliko lužo, da se oženi. To je posledica njegove mladostne neumnosti, da se je v ta namen podal na tako dolgo pot. Kakor divji kozel, ki se trudoma privleče v džunglo, da ga tam razmesarijo tigri. To je dokaz, da sem mu bil slab učitelj. Pijva!

Allan je dvignil svoj kozarec in rekel:

»Vse časti vredni poet, ali veste, da stanujemo v istem hotelu?«

Stari pesnik ga je pogledal z očmi, ki jih je objelo vino.

»In če je tako?« je rekel. »Stanovanje, kaj je stanovanje? Čim več popijem tega rumenega vina, tem bolj razumem božanskega šatornika, in če govorite o hotelih, mladi mož, mislim na to, kar je bil rekel:

O stari svet! Ti staro zavetišče,
noči in dni nemirno križališče,
premnogim džemšidom prav mehka postelja,
premnogim behramom bogato pogostišče.

Kaj pomeni to, da stanujemo v istem hotelu? Nekdo drugi bo ležal jutri v postelji, ki je še topla od nas.«

»Hvala Bogu, da je šampanjec za nas še mrzel,« je rekel Allan. »Prost! Zdi se mi, da je Veličanstvo utrujeno.«

»Moj učenec,« je rekel stari dvorni poet in izpil čašo, »še ni navajen na to vino belih sahibov. Njegova izdajalska sladkoba ga je premagala. Če pomislim na to, me je strah misliti na modrooke bele žene, o katerih sanja. Gotovo bo odbila Nasirabadu zadnja ura, če ga bo objela ena od njih. Kako veste, kdo je moj učenec?«

»Saj sem vam že rekel, da stanujemo v istem hotelu.«

Kmalu po tem odgovoru se je morala tudi Allanu zamisliti zavest. Na vsak način so te besede bile zadnje, ki se jih je drugi dan še mogel spomniti. Tudi tega, kar so še počeli on in drugi navzočni, se ni mogel nič spomniti. Nejasno se je spominjal, da je izpil še par kozarcev, nato je šel pogledat v ložo št. 6, iz katere so bili prišli mr. Stanton in njegovi varovanci. Par minut je gledal ložo, ki je bila prav tako opremljena kakor ona druga, in ples parov, ki so se v dvorani neprestano vrteli. Nato je legel na divan. Spominjal se je še, da sta pogledala njegov spremljevalec in mr. Stanton skozi prepenjave k njemu; pogledala sta tudi na uri, se smejala in odšla nazaj v ložo št. 5; še je vjel nato zvok glasu starega pesnika, ki je nekaj recitiral, in smrčanje, ki je brzkone prihajalo od Yussufa Khana. (Dalje prihodnjič.)

MODA IN FILM

Zgoraj levo: Veliki manila klobuk. Okrog glave soilen ovoj v dveh rožnatih odtenkih

Desno zgoraj: Solnčnobela obleka z nežno rožnatim plaščkom

Večerna obleka iz belega tila s črnimi čipkami in rdečimi rožami na prsih

Levo: Bel večerni ensemble s krznom srebrne lisice

Desno: Poletni klobuk z baržunasto rožo na spodnji strani okrajajo
D'Ora, Paris

Biološki oddelek pri Ufi

Ufa ima na svojem zemljišču v Neubabelsbergu laboratorij za snemanje bioloških procesov. Laboratorij je opremljen z vsemi sredstvi moderne tehnike. Tam učenjaki in učenci lahko bogatijo svoje znanje. Strokovnjak, dober biolog, načeluje zavodu. Tu se ozirajo na vsa področja biologije, naj bo to rastlinstvo, živalstvo ali antropologija. Zakaj, kdo ne bi rad vedel, kako rastline polagoma rasejo, cveto, zore, kako se vrši oplajanje med njimi, kako se odigrava ljubezensko življenje in boj v malem živalskem svetu, kako nastajajo najmanjša živa bitja, kako se razvija piščice v jajcu itd.

Pršel sem baš pravi čas, da sem lahko opazoval rastlinsko-fiziološko snemanje. Filmali so, kako klijejo zrnca narcisnega peloda, ki oplojajo cvetove. To je seveda zelo počasno delo. A temu se da pomagati. Take procese v rasti ujamejo na film s takoimenovanim »krčilcem« (»Zeitraffer«). Posamezne zanimive momente razvoja ujamejo na sliko in na ta način skrajšajo daljši čas razvoja na minute in sekunde. To je potem na pogled tako, kot da bi dotična rastlina vzrasla v nekaj minutah od korenine do polnega cveta.

Zgoraj levo: *Marlene Dietrich*, konkurentinja *Grete Garbo*, ki jo bomo videli v filmu *Maroko*. — Spodaj levo: *Obleka iz črnega in beje foularda*. — Zgoraj desno: *Carole Lombard*, novo vzhajajoča *Paramountova* zvezda. — Spodaj desno: *Konrad Veidt* v pripravah za svoj najnovejši zvočni film »General«. Partnerica *Olga Čehova*, drugi od leve *grof Tolstoj*, pisateljev sin, kot vojaški izvedenec pri filmu Paramount, D'Ora

Krčilna uredba deluje o z relaisom, skupek magnetov nadomešča točno vrtenje, osvetljevanje traja nekaj minut. S snemalnim aparatom je zvezana ura, ki v določenih presledkih sproži motor, ki je zvezan s kamero. Električni tok prihaja od magnetov, v usmerjevalcu ga pretvorijo v istosmerni tok in teče nato skozi zgoščevalce. Predmet, ki ga je treba fotografirati, položijo pod drobnogled snemalne priprave in ga razsvetlujejo z močno obločnico. Hladilne naprave in filtri urejujejo pravilno ubranost luči, sicer bi drobno listje na opazovalnici zaradi velike vročine, ki jo razvija obločnica šlo k vragu. Operater mora seveda zelo paziti, da se slike ne premaknejo, kar se prav lahko zgodi, ker breztesnih motorjev še nimamo. Tudi bi bilo sredi velemestnega hrupa, kjer se ne trese, težko dobiti neoporečne slike.

Potem sem v rdečkasto razsvetljenem prostoru videl vsajen krompir, ki je že klil. Tu so mikrofilmsko proučevali rast korenin, klitje in poganjanje listov, razvoj, ki traja kake tri tedne. Podobna snemanja so delali na cvetju španskega bezga, na slivi in pri brezspolnem oplojevanju alg.

V drugi hiši se med različnim rastlinjem nahajajo najraznovrstnejše živali, ki so se že udeleževale kot filmske zvezde ali se pa še bodo. Za omrežjem sedi lepo pisan maček prav prijazno poleg golobov in kure. Tam si je opica izbrala za prijateljico mačko in jo zdaj ljubkuje. Tu žro pes, mačka in opica iz ene sklede. Vmes kličejo papige in sedajo s prilizovanjem svojim gospodarjem na rame. V drugi kletki se prekopicavajo miši, v stekleni posodi plava mlada ščuka in čaka na krmo. Cel zoološki vrta! Z živalmi ravnanjo zelo ljubeznivo in zato se one odoljujejo s tem, da se pri fotografiranju prav lepo drže, kot da bi vedele, da pridejo na platno.

GRAFOLOŠKI KOTIČEK

Pripomba uredništva: Kdor želi grafološko skico značaja kake osebe, naj vpošlje približno 10 s črnilom pisanih vrstic njene pisave (navesti treba tudi spol in starost) na uredništvo naše revije pod naslovom »Grafološki kotiček«. Obenem naj priloži pismu 20 Din, znamke za odgovor. Pisma se rešujejo strogo diskretno in zelo vestno. Analize vpsolanih pisav se priobčijo v tem kotičku le na izrecno željo. Naš grafolog izdeluje tudi detaljne analize pisav in je bralcem te revije na razpolago za vse tozadevne informacije in vprašanja.

Analiza: »Vislas. Svojevrsna, duhovita osebnost, ki pa kaj rada imponira in briljira s svojo posebnostjo in originalnostjo, ki se odraža v vsej njeni miselnosti in delovanju. Nastop te osebe je močno preračunan na zunanji efekt! Vedno skuša biti v ospredju ljudske pozornosti, ničemurnost je kolosalna, lov za novimi efekti je izreden! Na tej osebi je mnogo »ametnega« in »neresnjenega«, mnogo videza in »stujega perja«, ki se z njim zavestno kiti. Oseba ima večasih neverjetne momentane uspehe in vplive na svojo okolico, ki so združeni z velikim pompom in poudarkom. Domišljava narava, polna bizarne fantazije in domislekov. Oseba je impluziven mislec, preveč na zunaj usmerjen, ki sta mu doslednost in objektivnost v njegovih zaključkih deveta briga. Precej trmasta in svojeglava narava, zaljubljena vase in v svojo nezmotljivost. V njenem značaju najdemo nebroj izrazito gospodovskih potez, kar priča o nestrpnosti in samohotnosti te osebe. V splošnem rezervirana narava, ki se pa v debati kaj lahko razvname in postane čisto tudi pikra in ostra v svojih izjavah. Oseba predstavlja tip zase, ki je pa vse preveč egocentrično usmerjen in zasidran predvsem v zunanjem svetu.

Analiza: »Aca«. Zelo čuvstven, tih in miren značaj, ki živi in se pogloblja v duševne vrednote. Idealistično usmerjena narava, z mnogo sentimenta in romantike, ustaljena, duševno zelo odporna in uravnovežena. Njeno delovanje je enakomerno in urejeno, nikjer ni opaziti močnejših konfliktov in kontrastov, ki bi utegnili motiti miren in nekomplciran tek njenega doživljanja. Skromna, brez pretiranih potreb in želja, se z izredno lahkoto ume prilagoditi poljubni okolici. Je pa po drugi strani precej nezaupljiva in skeptična, rezervirana napram svoji okolici, in le redko pokaže svojo pravo notranjost in spretno skriva motive svojega delovanja. Premišljena narava, vedno duhaprisotna, vstrajna in zelo svojeglavna, hoče, da vedno njena obvelja. Bolj pasivna, počasna v delovanju, se veliko pripravljiva, preden kaj započne. Zelo kultiviran duh, trezno in jasno jasno mislec, estetsko na precejšnji višini. Zelo soliden, tudi manj važne podrobnosti uvaževajoč značaj; ekonomičen naturel, ki ima tudi obilo smisla za smotrno organizacijo.

Ona: Brala sem, da mora žena v Hindustanu možu slediti v smrt. Ali ni to strašno.◀

On: »Strašno, strašno! Še po smrti mu ne da miru!«

»Ali ste boljše spali nocoj? Ste me ubogali in šteli, dokler niste zaspali?«

»Da, gospod doktor, štel sem do 19999.«

»In —?«

Žena: »Čudno. Odkar dajem beračem mesto denarja kosilo, jih je vedno manj.«

Mož: »Tvoj mož sem in zato razumem berače.«

Charlie Chaplin:

»Luči velemesta«

Tradicija starejših komičnih postav, ki so živele in šarile sredi ljudstev, — Kasperle, Hanswurst, Harlekin, Facanapa, Guillaume, Polichinel, Punch, Petruška i. dr., — medli in upada in kolikor je je v sodobnosti (največ po lutkovnih prizorcih), je ta še vedno izdelek in oblika starih dob. Pač: še pišejo burke in komedije, ki so izraz burkavosti gornjih junakov, toda vse so zvečine napisane po starih vzorcih ali pa prisiljeno iz časovne aktualnosti. Ernst Heinrich-Bethge, nemški lutkovni pisatelj, je izdal celo vrsto raznih burk, v katerih skuša presaditi Gašperja, to romantično-komično figuro Poccija, iz starega sveta in pravljicega kraljestva v sodobnost. Kasperle modern, Kasperle und Radio, Kasperle geht zum Film, to so naslovi teh najnovejših gašperijad. Ali — ne gre. Njegovo postavo, ki tudi zavisi od eksistenčnih možnosti njegovega teatra (lutkovno gledališče, senčnice), je otemnil pojav novih komičnih likov, ki so v tesni zvezi z razvojem — filmske umetnosti.

Max Linder, Charlie Chaplin, Buster Keaton, Pat in Patachon, Harold Lloyd i. dr. Zanimiva in samosvoja sta od teh edino dva: Chaplin in Linder. H. Lloyd: ameriški komični »šlager« z ekvilibrističnim podzvokom, Buster Keaton: saj smo gledali v filmskih prizorih, ki so bili po Keatonovski prirojena kopija Chaplina. Pat in Patachon: začetek in konec njune komične modrosti je toli osmejan in proslavljeno nasprotstvo dveh različnih postav. Max Linder ima pa še danes svojo ceno, četudi ga že moramo uvrstiti v komično šolo preteklih desetletij, katere podoba je mnogo prevladovala (in še danes prevladuje) na gledaliških deskah v mnogovrstnih burkah in operetah. Max Linder je gola burka in nič več. Nasprotno Chaplin. Prišel je v Ameriko. Ne morda prazen. Za sabo je imel Evropo in njeno kulturo. Izdelal je komični film s tem osnovnim tonom: v njem nastopa groteskna figura Chaplina; ta predstavlja usodo zavoženega in samotnega človeka, ki vedno daje povoda za smeh, zdaj pade, spet vstane, njegovo počestništvo pa vedno izzveni v neodrešen, trpek romarski konec. Spričo tega je ta tragikomična igra Charlieja Chaplina po raznih filmih zadobila neki večnosten okvir in se močno dvignila nad komično povprečnost in banalnost. Ne samo to: približala se je in še prav močno tradicionalnim ljudskim komičnim figuram iz davnih tekstov. Ker že vsako, veliko nadpovprečniško komično figuro nujno spremlja aktivna ali pasivna destruktivnost, neko uporništvost, ne bi Chaplinovim filmom pripisoval izrazitih socialnih tendenc, čeprav so te v zadnjem filmu »Luči velemesta« na rahlo stopile v ospredje. Brez dvoma: družba U. Sinclairja bo njegovi umetnosti več škodila kot pa koristila.

Film »Luči velemesta« je bil poučen v marsičem. Pokazal je, da se Chaplin neutrudljivo vrti okrog svoje komične figure, skrbi za stereotipno nepretrganost njenega tempa, ostali igralci in okolje te figure so le še lutke, ki naj se primerno ponižno in ornamentalno prilijčijo njenim komičnim situacijam. In to je slaba stran tega filma, ki »Lova za zlatom« ni dosegel. Prej: Jackie Coogan in drugi, sedaj: slepa deklica, to so nujni romantični rekviziti v Chaplinovem filmskem dejanju. Za usodo teh rekvizitov se v naslednjih filmih zanimamo.

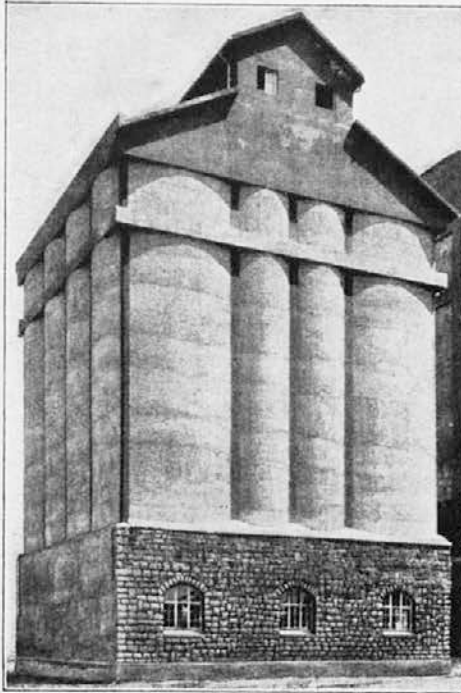
Chaplinova komika je v tem filmu mimo dveh, treh momentov stara, že splošno znana. Tudi ni nova v domislekih, ki se v drugih oblikah in situacijah le ponavljajo. Njegova komika se ziblje in niha med komičnim in tragičnim učinkom. Je groteskno suha; obstala je namreč na mrtvi točki in se ne nagne ne v komičnost in ne v tragičnost. (Scena z makaroni, klopčič!) O tem, kar pri Chaplinu ne povzroča ne smeha, ne joka — je resnično posebno poglavje.

Vse ostalo pri tem filmu je: ameriška scena, tipičen ameriški prostor, ki ima to dobroto, da ga osvetljuje — etos iz Dickensa.

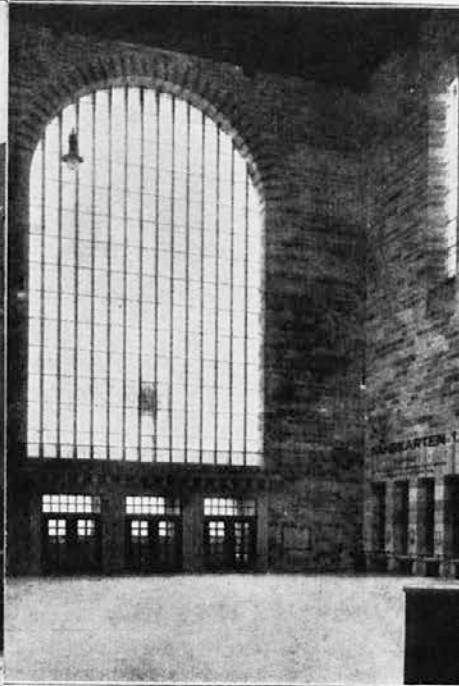
Film je pantomimičen: godba je groteskna in patetično podčrtava posamezne prizore. Večasih preveč grobo in neizdelano.

Bile so pa te »Luči velemesta« v primeri z zvočno operetno šaro in po raznih osladnih in mesarskih Tauberjih in praznih Burianih še vedno navzlic vsemu — lep dogodek.

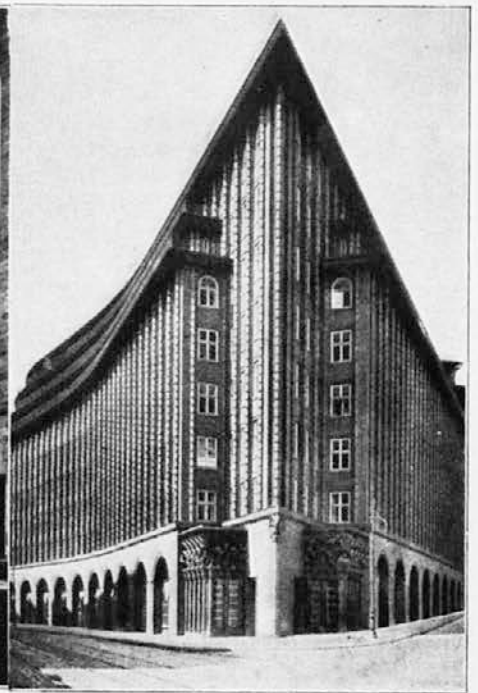
B. O.

Žitni silos v Wormsu
Arh. Weiss, Mannheim

Veža v stuttgartskem kolodvoru
Arh. Paul Bonatz in F. Schöber, Stuttgart

»Chilski dom« v Hamburgu. Arh. Fritz Höger, Hamburg, Rih. Knöhl, kipar

IZ MODERNE ARHITEKTURE

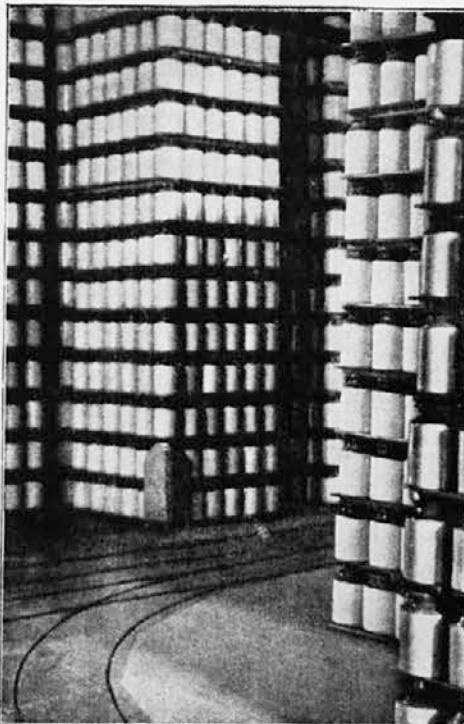
O maločem je danes toliko govora kot o modernem stavbarstvu, po naziranju sodobnega arhitekta prvem pametnem in umetniškem stavbarstvu v zgodovini, blagoslovu naše kulture.

Moderno stavbarstvo se pričinja v 2. polovici 19. stoletja in sicer ne kot v gotiki, baroku itd. na stavbah reprezentativnega (dvor, cerkev, palača), nego prometnega značaja. Železniški viadukt, most, kolodvor, dalje trgovska in industrijska nalagališča in naprave (silosi, pristanišča itd.) so inkunabule modernega stila. Razen tega prihajajo v poštev tudi zgotj tehnično zamišljeni produkti kot je v Parizu Eifflov stolp in podobne. Razvoj je v različnih deželah potem seveda zelo različen, vendar je pa do neke meje pomembna za novo evropsko arhitekturo ameriška kot inicijativa.

Moderna arhitektura zamejuje vse zgodovinske formulacije upodobitve prostora, mase in teže in vse stare pojme stvarnosti in smotrnosti. Ni dvoma, da je po genialnih arhitektih ustvarila genialne primere novega

stila, zlasti v prometnih, trgovskih in industrijskih poljih. Toda kakor pri vsaki drugi stvari, se da tudi pri arhitekturi tehnična plat lepo naučiti in danes smo po svetu priča velike manire sodobnega stavbarskega stila, ki je večinoma zrel in lep le v osnutkih in fotografijah, zelo izjemoma pa v resnici. Ta ekskluzivni modernizem tudi ni dosegel nobenih uspehov v sodobni stanovanjski arhitekturi, kar je glavno. Ogromna masa stanovanjskih hiš, ki jo gledamo vsak dan po vseh mogočih revijah, je po besedah pametnega nemškega modernista — sanatorij, ne pa stanovanje, in ena glavnih modernih rešitev naselbine je — kasarna. In ko se oziramo ne toliko pri nas, kolikor po svetu, po vratolomnih manirizmih novega stavbarstva, moramo dati prav naprednemu Američanu Mumfordu, ki pravi, da ta arhitektura ni za človeka, nego za angele in avijatike in da so pogosto njena edina dobrota — odlične toalete.

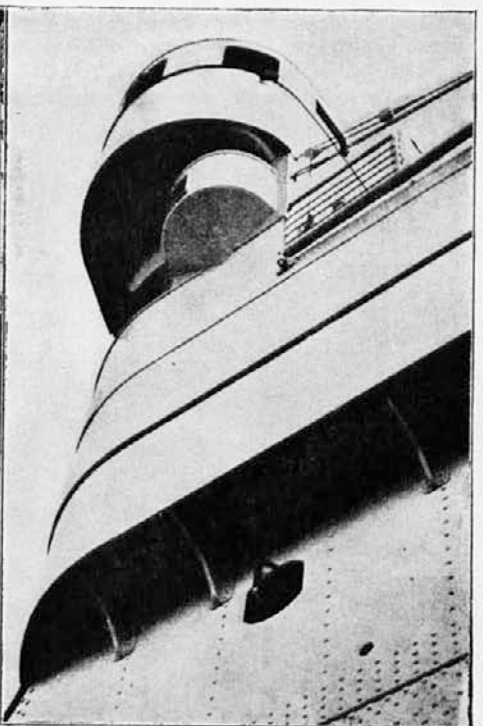
Moderna arhitektura ni in ne more biti modna zadeva, nego samo stvar umetnika in po tem jo je treba presojati.

Skladišče tovarne za marmelado

Viseči most preko reke Delaware pri Filadelfiji (U. S. A.)

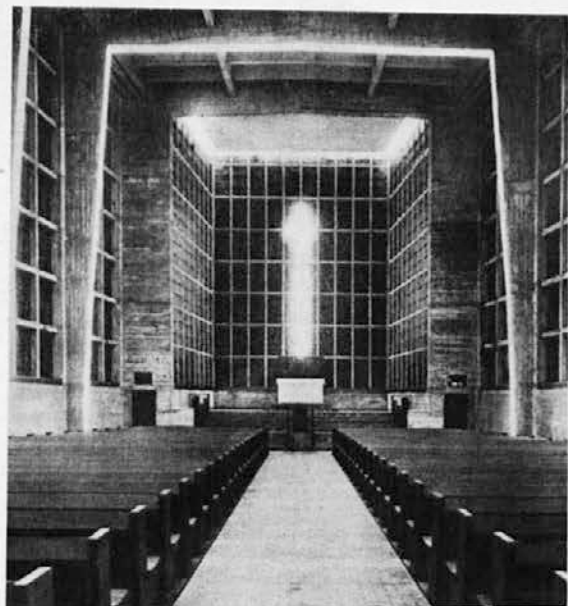

Stolpič na poveljniškem mostu Hapag-
parnika (Hamburg-America line)

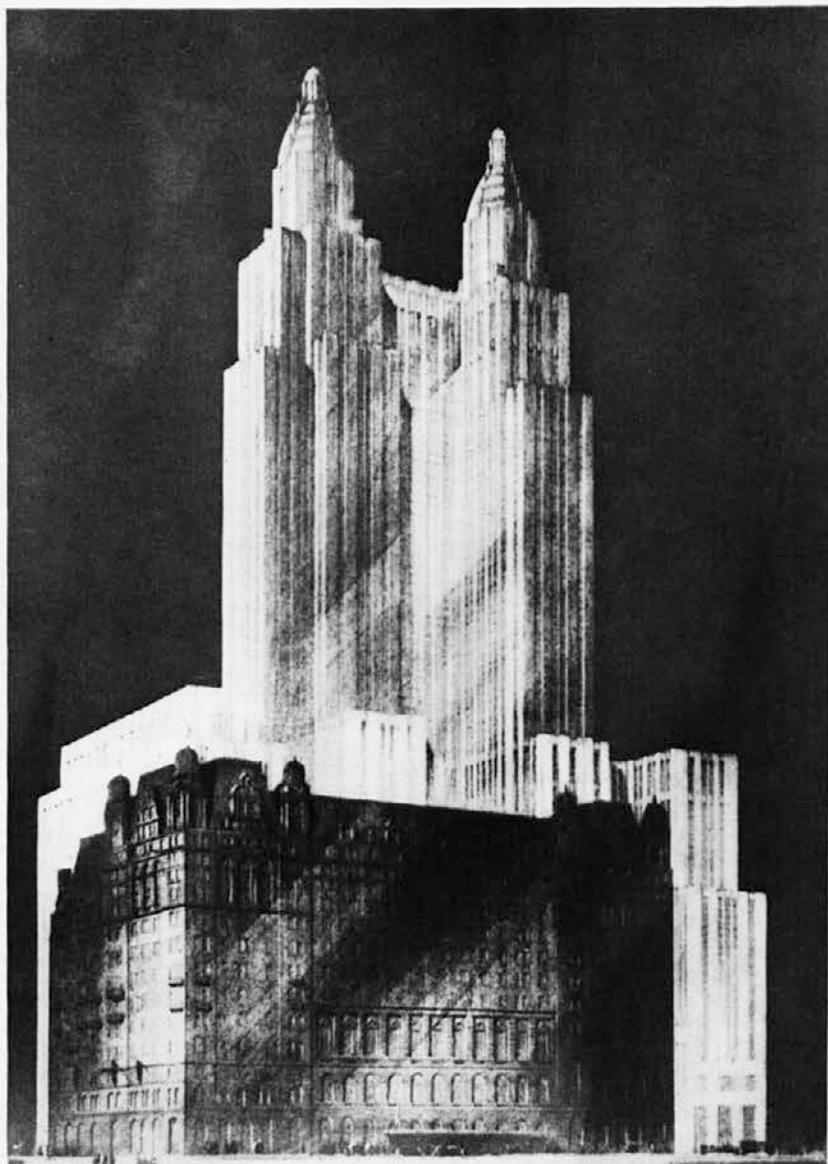
ROMANTIČNA ARHITEKTURA

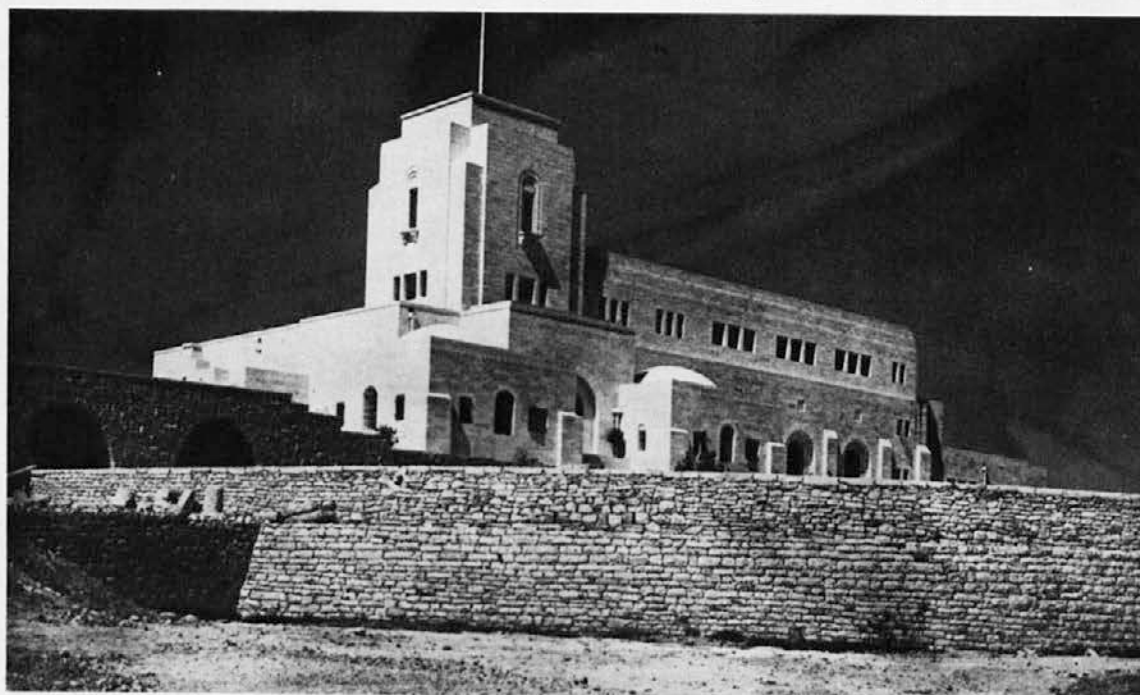
Moderna cerkev v Frankfurtu

Najmodernejša cerkev Evrope. Cerkev sv. Petra in Nikolaja v Dortmundu, stavba iz jekla in stekla

Najlepši hotel v New Yorku prej in po. 1. oktobra 1931 bo odprt v N. Y. novi hotel Waldorf-Astoria s 47 nadstropji, dočim jih ima stari (na sliki spredaj) 16. Razen tega ima novi hotel dva visoka stolpa N. Y. T.

Vladna palača na Oljski gori v Jeruzalemu. — Palača je sedež britanskega višjega komisarja v Palestini N. Y. T.

**Električno hlajenje je nujno
potrebno
za pravilno shranjevanje živil**

Vaša želja je, da bi bila živila vedno sveža
Gotovo bi se radi izognili vsem neprilikom hlajenja z ledom
Gotovo sanjate o moderno urejeni kuhinji

Frigidaire

ustreza Vašim željam in zahtevam

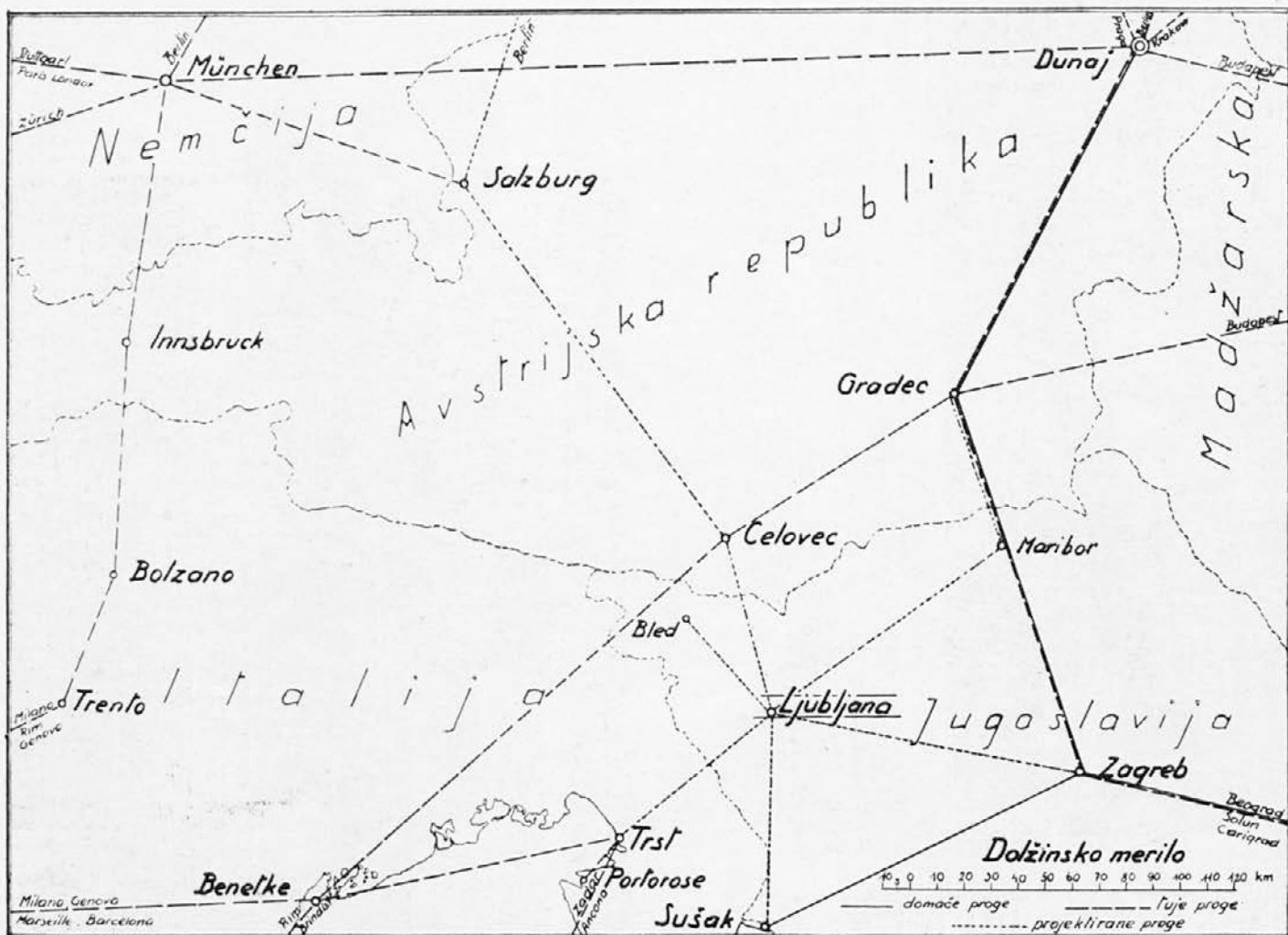
FRIGIDAIRE

jamči za enakomerno, suho mrzloto
omogoča izdelovanje kristalno čistih ledenih kock
deluje popolnoma avtomatično
je vsakemu domu v okras

GENERALNO ZASTOPSTVO ZA KRALJEVINO JUGOSLAVIJO:

»JUGOTEHNA«, družba z o. z. Ljubljana, Gosposvetska c. 3
TELEFON ŠTEV. 20-80

TELEFON 29-18 STALNA RAZSTAVA: LJUBLJANA, GLEDALIŠKA UL. 8 TELEFON 29-18
Podružnice v Beogradu, Zagrebu in Splitu

Slovenske zračne linije

Ta skica nam kaže načrt bodočih slovenskih zračnih linij, kakor si jih zamišlja ljubljanski Aeroklub »Naša krila«. Po tem načrtu bodo šle zračne proge iz Ljubljane na Bled, Sušak, Zagreb, preko Maribora na Dunaj (po našem mišljenju je treba progo do Gradca podaljšati naprej na sever, ker proti Gradcu, zaradi njegovega provincijskega značaja in šovinističnega razpoloženja, ni nujno forsirati posebno zračno progo), preko Celovca, Salzburga v Berlin in še ena: v Trst.

Risal ing. Kuhelj

Težka služba zrakoplovcev

Čim so se pojavili prvi zrakoplovi, so se ljudje takoj vprašali, kako dolgo more zdržati pilot v svoji nevarni in naporni službi. Toda takrat še niso piloti imeli praktičnih izkušenj. Običajna pa je bila trditev, da noben pilot ne bo mogel dolgo vršiti svoje službe, češ da preveč izrabljuje svoje živce. Kasneje pa je tehnika z novimi izumi pilotom službo zelo olajšala, da danes ni več tako naporna, kakor nekdanj. Še pred 10 ali 15 leti so imeli 35-letne pilote za »mrtve«, posebno je to veljalo za vojne pilote. To mnenje je treba danes popraviti, sto in sto pilotov leta po zraku, četudi so že presegli štirideseto leto. Neki francoski list je pred kratkim pozval najuglednejše francoske aviatike, naj povedo svoje mnenje o tem vprašanju. Vsi odgovori so se glasili, da danes za let ni nobene meje glede starosti. 55 let star pilot je izjavil, da more starec prav tako obvladati krmilo kakor mladenič, saj on sam danes vodi zrakoplov, kakor ga je bil pred 20 leti. Glavna stvar pri letenju je mir, pamet in izkušnja, a vsega tega imajo starejši ljudje v obilnejši meri kakor pa mladeniči. Auger je začel leteti za časa svetovne vojne, ko je bil star 38 let, in se je izkazal za enega najboljših francoskih letalcev. Tudi ta je tega mnenja, da starost ne more kvarno vplivati na kvaliteto pilota. Vsi zrakoplovci pa menijo, da mora pilot živeti zelo solidno, če hoče ohraniti vso svojo silo in sposobnost.

Članke o naši aviatiki,

ki jih prinašamo v današnji številki »Ilustracije«, nam je dal ljubeznivo na razpolago ljubljanski Aeroklub »Naša krila«, prav tako tudi nekaj slik in načrt bodočih slovenskih zračnih linij, ki ga prinašamo na tej strani. Na tem mestu se mu zahvaljujemo za prijaznost. Mislimo, da se mu najbolj oddolžimo s tem, če opozorimo vse svoje čitatelje na izredno važno nalogo, ki si jo je zastavil Aeroklub. To nalogo pa bo mogel izvršiti le tedaj, če bo imel na razpolago dovolj gmotnih sredstev. Zato pozivamo vse, ki razumejo trud in napor požrtvovalnih ljudi, da čim prej pristopijo kot člani v Aeroklub. — »Ilustracija«.

Inž. Ciril Jeglič, avtor »Okrasnih spenjavk« in »Naših prijateljic«

rodnost celote, manjka blagolasja vesele, lepe domačnosti. S čudovito močjo bi se lahko tu uveljavile spenjavke! — Tako pravi pisatelj v uvodu knjige. Pa pogledj našo sliko, ki kaže preprosto, a v duhu moderne stanovanjske kulture urejeno meščansko domačijo. Spenjavke so prepletle, zelenje in cvetje je strnilo vrt in hišo v en dom. Tako postane vrt v prirodo razširjeno stanovanje.

Čeprav jih ne vidiš, veš: ljudje, ki stanujejo v tej hiši, zares žive in prebivajo tudi na vrtu.

NOVE KNJIGE

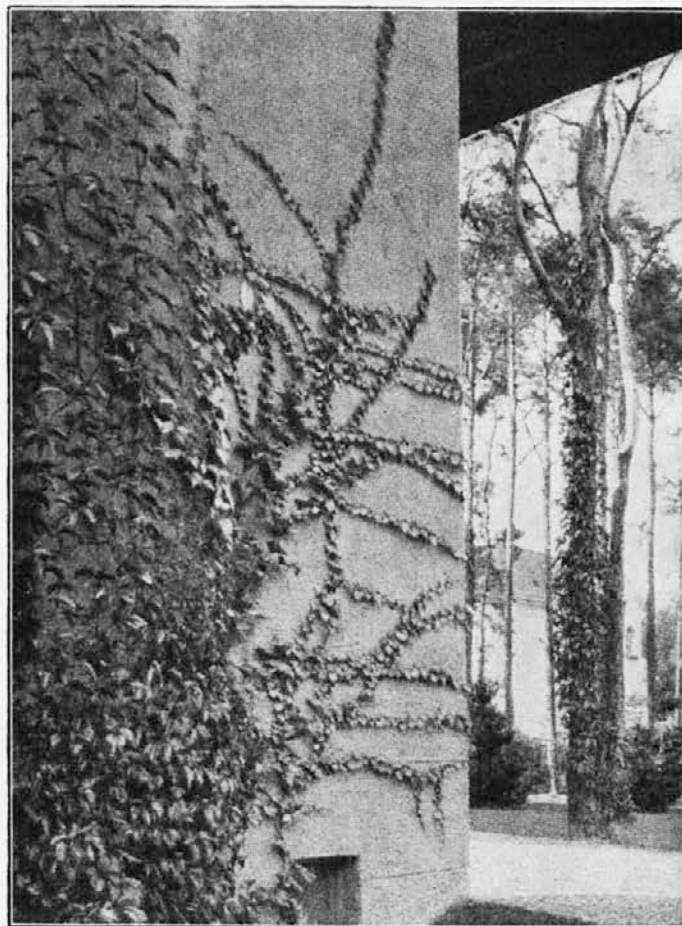
Ciril Jeglič:

Okrasne spenjavke za dom in vrt

V založbi Družbe sv. Mohorja je izšla ortonarska knjiga, ki jo je spisal znani avtor »Naših prijateljic«. Tudi ta knjižica, ki je bogato ilustrirana, bo dobrodošla vsem ljubiteljem vrta. Cena broš. za ude Moh. družbe 21 (zaneude 28 Din), v platno 30 (40 Din).

Marsikateri vrt, ki je sicer bogat in urejevan z vso skrbjo in požrtvovalno natančnostjo, te kar nič ne more navdušiti. Njegova enoličnost in narejenost ti postane dolgočasna in brž občutiš, da tudi med posameznimi rastlinami in okrasnimi skupinami vzlic njih bleščečnosti ni pravega soglasja in družabnosti; še hiša, kateri je vrt namenjen, se zdi, da je ob njem kakor sama zase. Manjka živahna ubranost in pri-

Koliko sten, pustih ograj in plotov, koliko golih senčnic lahko poceni spremenimo v resnično življenje, v mikavno ubranost, ako jih obsadimo s spenjavkami. Te hitro rasto, premnoge lepo in bujno cveto ter spreminjajo puščobo krog hiš in vrtov v samo radost in pesem. V Jegličevi knjigi je zbrana pestra družčina najrazličnejših

Levo: ampelopsis muralis. V sredini: ampelopsis Veitchii. Desno, na drevesu: ampelopsis quinquefolia

spenjavk. Dano je navodilo, kako in kje naj jih uporabljamo, kako oskrbujemo. Po tej knjigi si lahko vsak izbere prav tiste plezavke in spenjavke, ki bi bile za njegovo hišo, vrt, uto, ograjo, pergolo itd. najbolj prikladne.

Na spodnji sliki prinašamo tri vrste divje trte, Starodavna in povsod znana spenjavka je navadna divja trta (ampelopsis quinquefolia). So pa neke druge ameriške divje trte, ki imajo takisto peterošteevne, iz pet listkov sestavljene liste, a lahko same, brez špalirja, plezajo po gladki steni. Semkaj spada ampelopsis muralis, ki je tanjše, a gostejše in enakomerne rasti; njeno listje je temnejše in trše ter jeseni kesneje pordeči kot pri navadni divji trti. Najgostejše in najlepše pa prekrije gole stene Veitcheva (izgovori: Fejčeva) trta (ampelopsis Veitchii). Oblika njenih listov je navadno trirogljasta. Kratkopecljasti listi se — kakor bršljan — drug nad drugim vlegajo kot opeka na strehi, a gosto razcepljene vitice s številnimi sesalnimi bradavicami tesno priklenejo rastlino tudi na prav gladko steno. Veitcheva trta ne pleza samo navzgor, ampak prav rada tudi daleč v stran. Tako lahko le par rastlin popolnoma prepreže nizke stene na majhnih zidih. V Ljubljani lahko vidiš mlado Veitchevo trto n. pr. na Cojzovem grabnu.

Priljubljena
po vsem svetu!

Kdor jo enkrat uporabi, ji ostane naklonjen. Ugodna in trajna. Dobiva se povsod. Preprodajalci se obračajo na Gustav Husser & Sohn, Wien, VII., Richtigergasse 10

Cankarjevi zbrani spisi

»Pohujšanje v dolini šentflorjanski.« »Zgodbe iz doline šentflorjanske.« »Novo življenje.« Uvod in opombe napisal Izidor Cankar. Str. XII-356. Založila Nova založba v Ljubljani 1951. — V obeh prvih spisih XII. zvezka Cankarjevih zbranih spisov, ki so kakor vsako leto tudi letos izšli točno za Veliko noč, je višek Cankarjevega cikličnega šentflorjanskega motiva, ki se je bil začel z njegovo novelo »V mesečini« in je potem usahnil l. 1908. Te ostre satire, v katerih se mešajo burkosti in tragični konflikti, obračuni s svetohlinsko moralo družbe in pisateljevimi obračuni s samim seboj, so naletele v tedanji slovenski javnosti na oster odpor, o čemer urednik obširno poroča v opombah. Cankar je mislil, da je njegova umetnost tedaj doživela »konkurz« in je začel pisati novo komedijo »Žalostni konec umetnosti«, ki jo je urednik ponatisnil kot fragment in v kateri Cankar tudi sam nastopa. Drugačnega značaja je roman »Novo življenje«. Vzklilo je iz globokega osebnega doživljanja, ki je pesnika pretresel do zadnjih globin in ki ga je napotil, da je jel premišljevat in pisati o svojem življenju, o Ljubljani, o njenih kulturnih in nekulturnih posebnostih, o mladem umetniškem rodu in njega nazorih, a zlasti o svojih

Ivan Cankar

zablodah. »Tako je postalo Novo življenje obračun s samim seboj, izpraševanje lastne vesti, podrobna analiza osebnih motivov in dejanj, zgodovina dvomov, povest obupov pod lastno slabostjo, nad izgubljeno mladostjo, nad breznažno prihodnostjo. To je najbolj strastna, najbolj osebna, najbolj neumerjena Cankarjeva povest«, pravi Izidor Cankar v uvodu.

Knjiga se dobi v Novi založbi in vseh drugih knjigarnah. Cena: broširana Din 68.—, polplatno Din 80.—, celo platno Din 86.—, polusnje Din 110.—.

Knjige Slovenske Matice

»Slovenska Matica« v Ljubljani je pravkar razposlala svojim članom letošnji knjižni dar, ki obsega štiri knjige: Cankar Izidor: Zgodovina likovne umetnosti v zahodni Evropi. II. del, 1. snopič.

Kidrič France: Zgodovina slovenskega slovstva. Od začetkov do marčne revolucije. Razvoj, obseg in cena pismenstva, književnosti in literature. 2. snopič.

Levstikova pisma. Uredil Avgust Pirjevec. Prevodi iz svetovne književnosti, XIII. zvezek. Wl. St. Reymont: Kmetje. IV. Leto. Poslovenil Joža Glonar.

Letna članarina 50 Din je prav nizka za te knjige, ki obsegajo skupaj skoraj 1000 strani in ki jih vsem prav toplo priporočamo.

Knjige Mladinske Matice

»Mladinska Matica« v Ljubljani je izdala letos štiri knjige:

Mladinski zbornik »Kresnice«, IV.

Bevk France: Lukec in njegov škorec. Povest.

Skulj Andrej: Vrtnaričice.

Ribičič Jos.: Miškolin. Povest.

Poleg tega je vsak naročnik »Mladinske Matice« prejemal v šolskem letu mladinski list »Naš rod«, ki ga urejuje g. Ribičič.

To sliko iz barvastega papirja je izvršil kot drugo svoje delo te vrste g. F. Rojec. Na papir se napravi skica s spivčnikom, nato se nalepijo izrezani kosi v različnih barvah

Take slike iz tolčenega kamnja v prirodnih barvah izdeluje g. Fr. Rojec in je to njegovo osmo delo te vrste. Njegova prva mozaična slika »Vrana« je v ljubljanskem muzeju

KNJIGOVEZNICA JUGOSLOV. TISKARNE

R. Z. Z. O. Z.
V LJUBLJANI, KOPITARJEVA UL. 6/II.

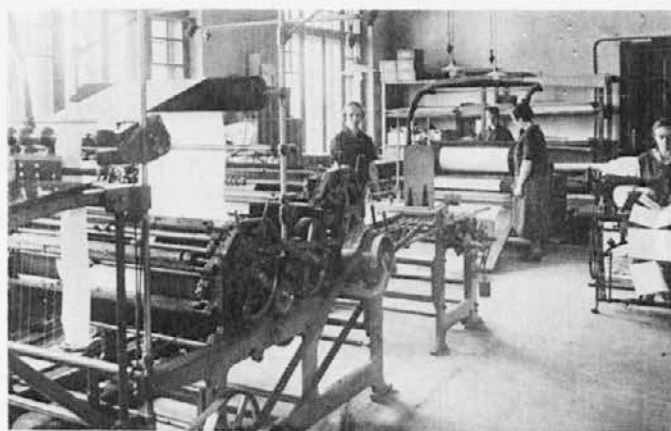
se je od malega začetka ob-
njeni ustanovitvi, ko je leta
1890 K. T. D. isto kupilo, raz-
vila do danes v dobro oprem-
ljen industrijski obrat. Sedaj
ima ca. 30 raznih modernih
strojev na električni pogon.
Zaposluje povprečno 65
oseb. Zaradi dobre oprem-
ljenosti zamore izdelati tudi
velike naklade v najkrajšem
času. Ima lastno črtnico za
rastriranje trgovskih knjig
bodisi po predloženih vzor-
cih (sortiment) ali za lastno
zalogo kakor tudi za črtanje
vseh vrst šolskih zvezkov.
Izvršuje vsa v knjigoveško
stroko spadajoča dela.

Iz lastne zaloge pa

NUDI

vsakovrstne poslovne knjige, pisalne
podkladke črtan, nEčrtan, kariran ali
risalni papir, zvezke vseh vrst, mape
pepita-notese, trgAline bloke, nadalje
tridelne raznobarVne vstopnice, male
bloke računov, odjEmalne knjižice itd.

Črtnica

Izdelovanje poslovnih knjig

Rezalni in zgibalni stroji

Velessejmska razstava

Pekeo

NAJELEGANTNEJŠI ČEVLJI